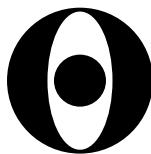

Muotoilualan työmarkkinat 2017

Raportti toimialan työelämästä tilastojen
ja kyselytutkimusten valossa

ornamo

Muotoilualan työmarkkinat 2017

Raportti toimialan työelämän
kysymyksistä tilastoaineistojen valossa

Teollisuustaitteen Liitto Ornamo

Teollisuustaitteen Liitto Ornamo on vuonna 1911 perustettu muotoilualan asiantuntijajärjestö, johon kuuluu noin 2 500 jäsentä. Ornamo kehittää muotoilijan ammattia ja vaikuttaa muotoilun asemaan yhteiskunnassa. Yhdistämme muotoilijat, kehitämme alan ammatillista osaamista ja toimimme muotoilualan verkostona toimialojen välillä.

Kolme neljäsosaa Ornamon jäsenistöstä tekee muotoilutyötä ja noin neljännes toimii taiteilijoina. Järjestön jäsenet työskentelevät teollisen muotoilun, tekstiili-, vaatetus- ja huonekalusuunnittelun, sisustusarkkitehtuurin, immateriaalisen suunnittelun, digitaalisten sisältöjen, käyttöliittymien, pakkaussuunnittelun sekä palvelumuotoilun, pelisuunnittelun, taidekäsityön ja taiteen aloilla.

Muotoilualan työmarkkinat 2017

Raportti toimialan työelämän kysymyksistä tilastoaineistojen valossa.

Kirjoittaja **Pekka Lith, Lith Consulting Group**

Julkaisija **Teollisuustaitteen Liitto Ornamo**

Taitto **Minna Borg**

Copyright © 2017 Teollisuustaitteen Liitto Ornamo ry, lähde mainittava asiakirjaa lainattaessa.

ISSN 2342-9577

Sisältö

7	1	Alkusanat
8	2	Jäsenkunnan profiili ja työmarkkina-asema
9	2.1	Kyselyyn vastanneiden perustiedot
12	2.2	Työmarkkina-asema
14	2.3	Yleinen työllisyyskehitys ja muotoilualan näkymät
17	3	Palkat ja yritysten työvoimakustannukset
18	3.1	Palkansaajien ansiotaso
20	3.2	Ansiot ja koulutustaso
20	3.3	Ansiotason yleinen kehitys
24	3.4	Palkkojen kehitys muotoilutoimistoissa
25	4	Ylityöt ja työviikon pituus
31	5	Ammatillinen koulutus
35	6	Toiminta yrittäjänä
36	6.1	Yrittäjyyden profiili
40	6.2	Asiakkaat ja toimeksiantojen määrä
41	6.2	Yrittäjien palkkiotaso ja työaika
44	7	Toiminta freelancerina ja taiteilijana
45	7.1	Freelancerit
45	7.2	Toiminta taiteilijana
48	8	Erytisteema Työelämän kysymyksiä
48	8.1	Työelämän tavoitteet ja niiden toteutuminen
53	8.2	Tärkeät työelämätaidot
56		Yhteenveto
58		Lähteet

1 Alkusanat

Oheinen raportti on tiivistelmä Teollisuustaitteen Liitto Ornamon vuonna 2018 tekemän työmarkkinakyselyn keskeisistä tuloksista. Raportti on jaettu seitsemään osioon, joissa käsitellään liiton jäsenkunnan profilia ja työmarkkina-asemaa, alan palkansaajien ansiotasoa ja yritysten työvoimakustannuksia, työaikaan, koulutukseen ja erityisemmin työelämätaitoihin ja työtyytyväisyyteen liittyviä kysymyksiä. Valtaosa kyselyyn vastanneista on palkansaajia, mutta raportissa on käsitelty erikseen päätoimisia muotoilualan yrittäjiä (ml. freelancerit) sekä taiteilijoita.

Kyselyä täydentävät Tilastokeskuksen työvoimatutkimus, työssäkäyntitilasto ja palkkarakennetilasto, josta on saatavilla työllisyys- ja palkkatilastoja tietyistä muotoilualan ammattilaisista.

Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta² sekä alueellisesta yritystoimintatilastosta on saatu lisätietoja muotoilutoimistojen³ palkkojen kehityksestä ja työvoimakustannusten osuudesta yritysten liiketoiminnassa. Raportin on laatinut tutkija Pekka Lith (Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith). Ornamon yhteyshenkilönä on ollut koordinaattori Saara Argillander.

---

1 Kysely suoritettiin tammi-helmikuussa 2018. Määräaikaan mennessä kyselyyn vastasi 401 henkilöä.

2 Muotoilualan ammatteja ovat virallisen ammattiluokituksen mukaan tuote- ja vaatesuunnittelijat, graafiset ja multimediasuunnittelijat, sisustussuunnittelijat ja käsi-työtuotteiden valmistajat. Ammattiluokituksen mukaisia palkkatilastoja täydentävät henkilöiden koulutusasteen mukaiset palkkatilastot, joita on saatavilla artesaanien, artemien sekä käsi- ja taideteollisuuden ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon sekä kuvataiteen perustutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden osalta.

3 Muotoilutoimistot eli muotoilualan osaamisintensiiviset KIBS-yritykset ovat virallisen EU:n toimialaluokituksen (Nace) mukaan graafisen muotoilun, sisustussuunnittelun ja teollisen muotoilun yritykset (Nace 741).

---

2 Jäsenkunnan profiili ja työmarkkina-asema

Muotoilualan työllisyysnäkymät ovat parantuneet, sillä 85 prosenttia alan palkansaajista piti työpaikkansa säilymistä täysin tai melko varmana. Tämä käy ilmi Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselystä, jossa selvitettiin liiton jäsenten työmarkkina-asemaa, ansiotuloja ja muita työelämän kysymyksiä.

Kyselyyn vastanneista palkansaajista 78 prosenttia työskenteli vakituisessa kokoaikatyössä ja 14 prosenttia määräaikaisessa kokoaikatyössä. Osa-aikatyösuhteessa oli vain kahdeksan prosenttia palkansaajista. Siten osa-aikatyöntekijöiden osuus on muotoilualalla pienempi kuin työllisessä työvoimassa keskimäärin.

Toisaalta sivutoimet ovat muotoilualalla yleisiä, sillä 36 prosenttia palkansaajista työskenteli toissijaisesti toisen työnantajan palveluksessa, itsenäisenä yrittäjänä tai freelancerina. Sivutoimien taloudellinen merkitys on kuitenkin usein pientä, sillä 80 prosentilla tulot sivutoimista ovat alle 10 prosenttia henkilön kokonaistuloista.

2.1 Kyselyyn vastanneiden perustiedot

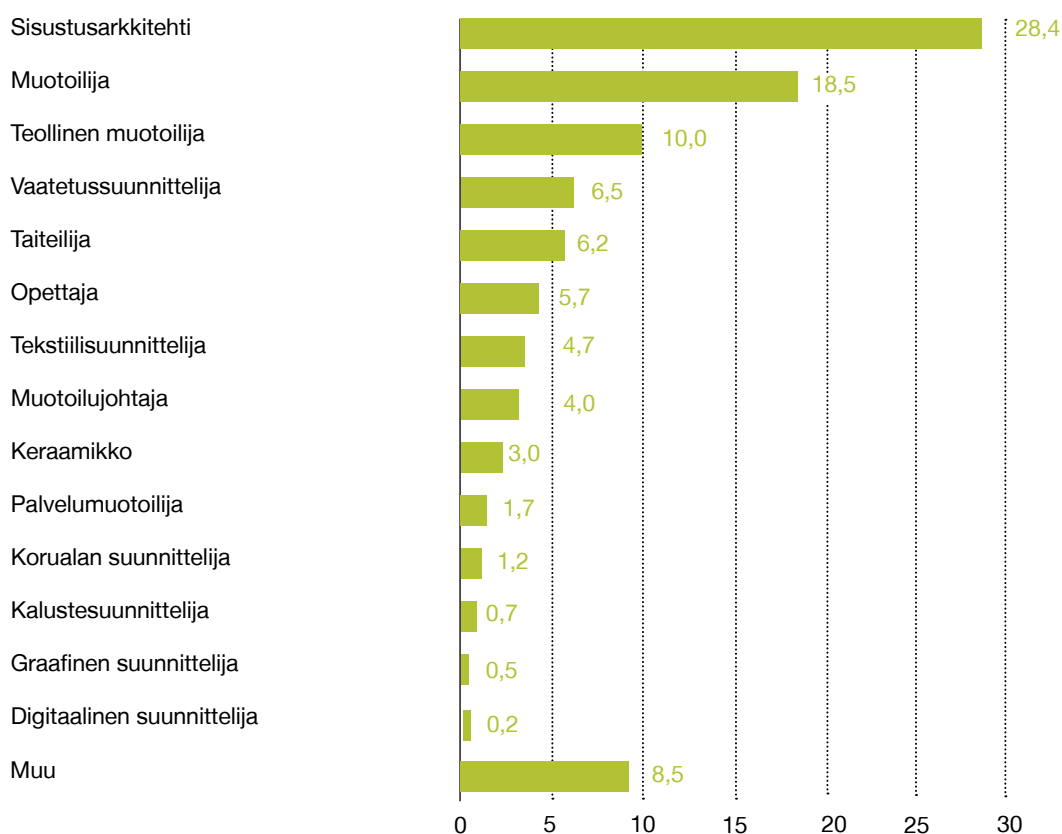
Teollisuustaitteen Liitto Ornamon vuoden 2017-18 työmarkkinakyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 401 henkilöä. Kyselyt suoritettiin tammi-helmikuussa. Vastanneiden määrä oli hieman pienempi kuin kahtena edellisellä vuotena (424 henkilöä vuonna 2016 ja 409 henkilöä vuonna 2015). Kyselyyn vastanneista lähes 30 prosenttia oli tällä kertaa sisustusarkkitehteja. Muotoilijoita vastanneista oli vajaa viidennes ja teollisia muotoilijoita kymmenen prosenttia. Seuraavaksi tärkeimpiä ammattinimikkeitä olivat vaatetussuunnittelija, opettaja ja palvelumuotoilija (Kuvio 1).

Vastanneista naisia oli 75 prosenttia, Miehä oli neljäsos. Vastanneiden ikäryhmistä* suurin oli 30–39-vuotiaat. Alle 30-vuotiaita oli 15 % vastanneista. Nuorten ikäluokka ei ole kovin suuri, sillä useimmat alle 25-vuotiaat muotoilualan tulevai-

suuden lupaukset ovat opiskelemissa. 60 vuotta täyttäneitä oli noin seitsemän prosenttia vastanneista. Vajaa 50 prosenttia jäsenkunnasta on 25–39-vuotiaita, mutta koko työvoimasta tämänikäisten osuus on vain kolmannes (Kuvio 2). Siten Ornamon jäsenkunta on nuorempaa kuin työvoima keskimäärin.

Noin 54 prosentilla kyselyyn vastanneista oli ylempi korkeakoulututkinto tai tutkijakoulutus ja 42 prosentilla oli alempi korkeakoulututkinto (ammattikorkeakoulu, yms.) (Kuvio 3). Ornamon jäsenkunta on koulutetumpaa kuin koko työllinen työvoima keskimäärin, sillä maamme työllisestä työvoimasta kolmanneksella oli työvoimatutkimuksen mukaan alempi tai ylempi korkeakoulututkinto vuonna 2016. Kyselyyn vastanneet olivat varsin kokenutta väkeä, sillä 54 prosenttia on ollut työelämässä yli kymmenen vuotta. Yli 20 vuotta alalla toimineita oli neljäsos.

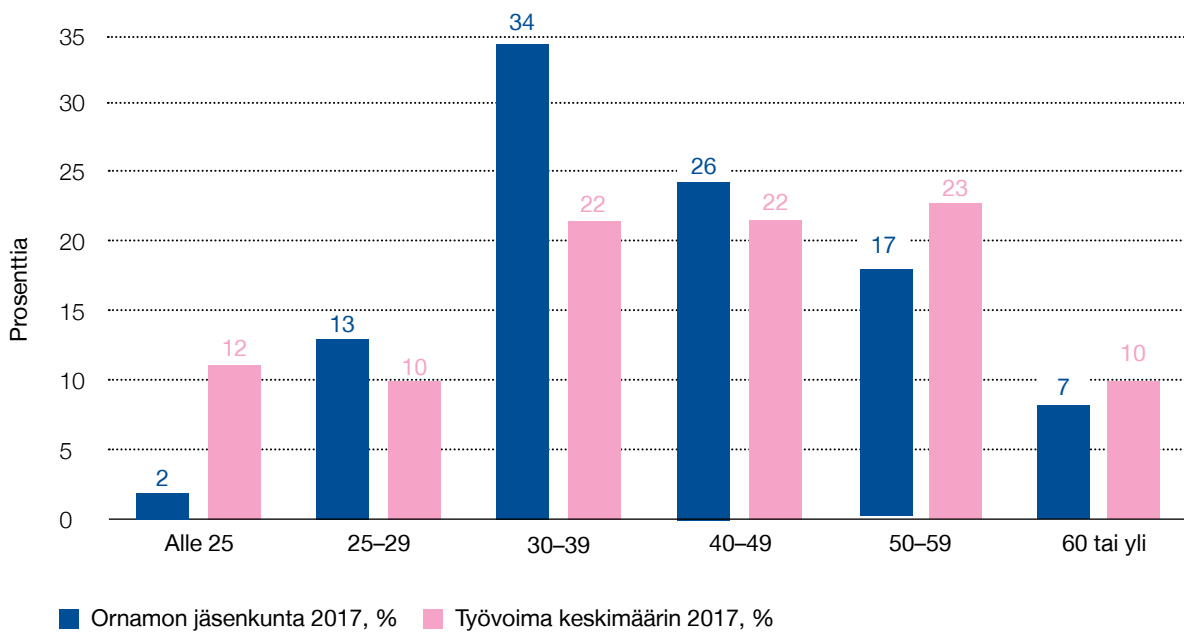
Kuvio 1. Ornamon kyselyyn vastanneet ammattinimikkeittäin 2017, prosenttia vastanneista

Lähteet: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

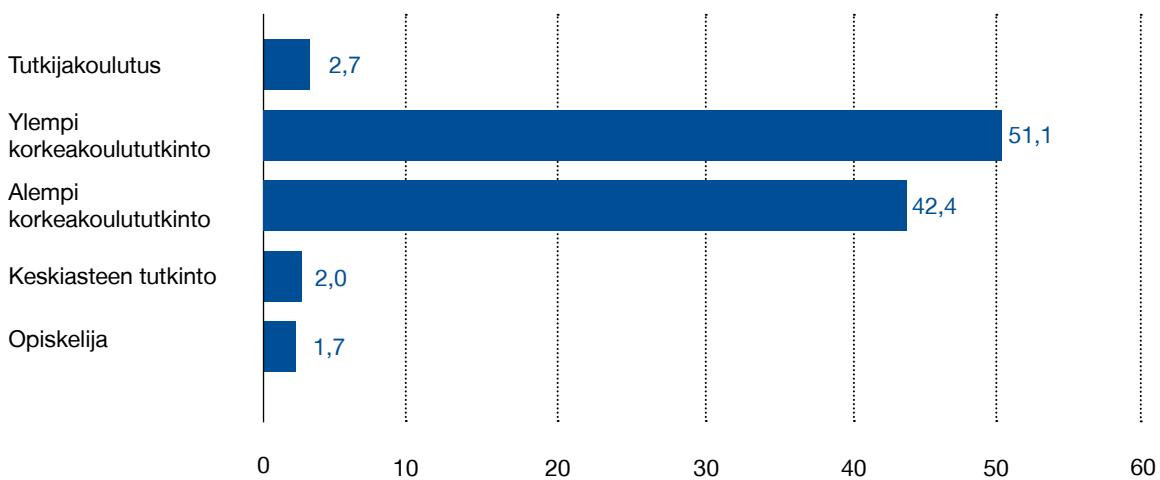
* Esim. 30–39 vuotiaat / 25-vuotiaat

Kuvio 2. Ornamon kyselyyn vastanneet ja Suomen työvoima keskimäärin ikäluokittain 2017, prosenttia vastanneista

Lähteet: Ornamon työmarkkinakysely 2017: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus © ORNAMO RY

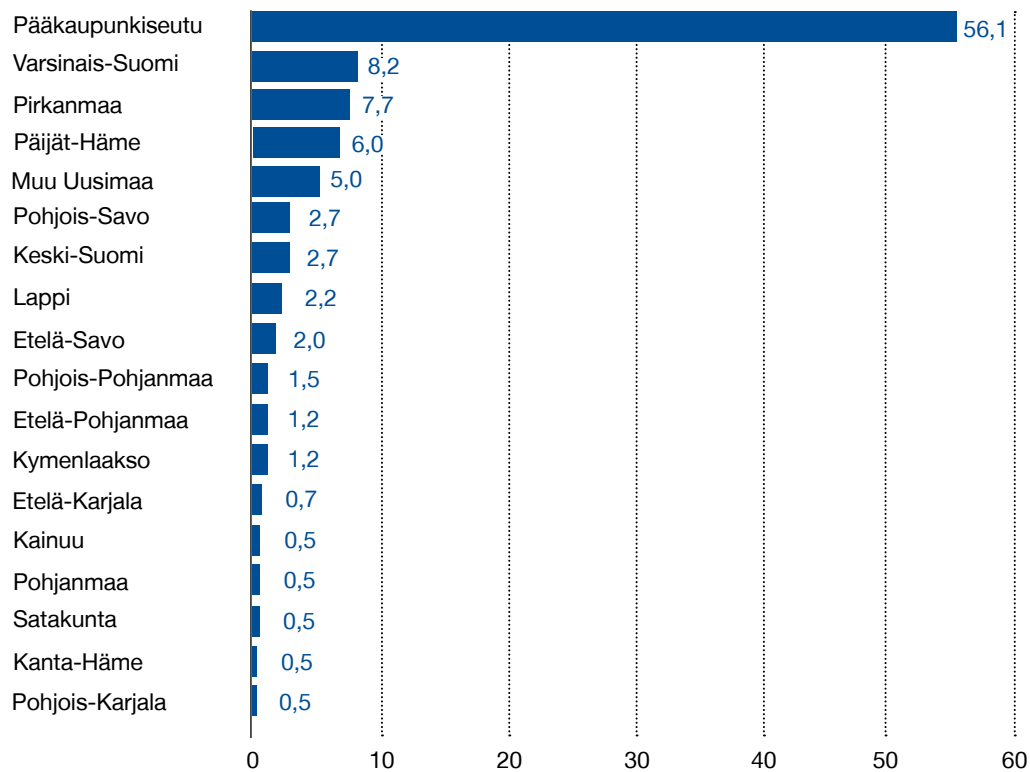
Kuvio 3. Ornamon kyselyyn vastanneet koulutusasteen mukaan 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Peräti 56 prosenttia kyselyyn osallistuneista oli pääkaupunkiseudulta, mikä johtuu alan erityisosaamisen ja asiakkaiden keskittymisestä alueelle. Pääkaupunkiseudun erityispiirteitä ovat osaamisintensiiviset liike-elämän palvelualat, joihin muotoilutoimistot eli muotoilualan KIBS⁴-yritykset luetaan. Jos muu pääkaupunkiseudun ulkopuolinen Uusimaa otetaan huomioon, noin 62 prosenttia vastanneista oli Uudeltamaalta (Kuvio 4). Seuraavaksi suurimpien maakuntien, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen osuus oli yhteensä runsas viidennes vastaajista.

Kuvio 4. Ornamon kyselyyn vastanneet alueellisesti 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

4 KIBS = Knowledge Intensive Business Services

2.2 Työmarkkina-asema

Ornamon työmarkkinakyselyyn osallistuneista 64 prosenttia oli palkansaajia ja 23 prosenttia yrittäjiä (Kuvio 5). Ilman yritysmuotoa työskentelevät freelancerit ja taitelijat asettuvat työmarkkina-asemansa perusteella lähelle yrittäjiä, mutta heitä oli vain kolme prosenttia vastanneista. Opiskelijoita oli viisi prosenttia ja työttömiä pari prosenttia. Ornamon jäsenistöön kuuluu myös eläkeläisiä, mutta heidän osuutensa kyselyyn osallistuneista oli pieni, sillä kysely koski muotoilualan aktiivissä olevia palkansaajia, yrittäjiä ja muita itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Palkansaajien työmarkkina-asema, työtehtävät ja työnantajat

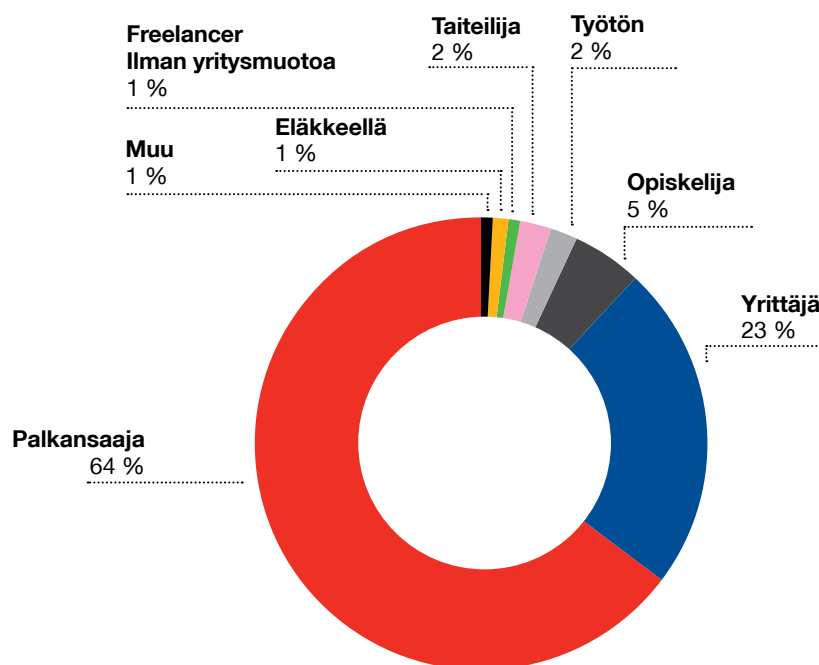
Palkansaajista 78 prosentilla oli vakituinen kokoaikatyö joulukuussa 2017. Noin 14 prosenttia työskenteli määräaikaisessa kokoaikatyössä.

Ornamon jäsenet poikkeavat kaikista palkan-

saajista siinä, että osa-aikatyötä tekevien osuus ja etenkin vakituudessa työsuhteessa olevien osa-aikatyöntekijöiden osuus kaikista palkansaajista on muotoilualalla pienempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan koko työllisessä työvoimassa keskimäärin. Sen sijaan vakituisten kokoaikatyösuhteiden osuus on muotoilualalla selvästi keskiarvoa suurempaa. (Taulukko 1).

Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista lähes 80 prosenttia työskenteli yksityisessä yrityksessä tai yleishyödyllisessä yhteisössä vuonna 2017. Kuntayhteisössä (kunnat ja kuntayhtymät), valtio-organisaatioissa ja muissa julkisyhteisöissä vastanneista työllistyi runsas viidennes. Kyselystä ilmeni, että 54 prosenttia palkansaajista työskenteli keskiuurissa 50-249 henkilön, tai suurissa vähintään 250 henkilön organisaatiossa. Osuus on suuri, sillä tämänkokoisia yrityksiä on vain prosentti Suomen kaikista yrityksistä, jos alkutuotantoa ei oteta lukuun (Kuvio 6).

Kuvio 5. Ornamon kyselyyn vastanneet pääasiallisen ammattiaseman mukaan joulukuussa 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Taulukko 1. Ornamon kyselyyn vastanneet palkansaajat vuonna 2017 ja kaikki palkansaajat työsuhdetyypin mukaan vuonna 2017 (keskiarvo), prosenttia vastanneista

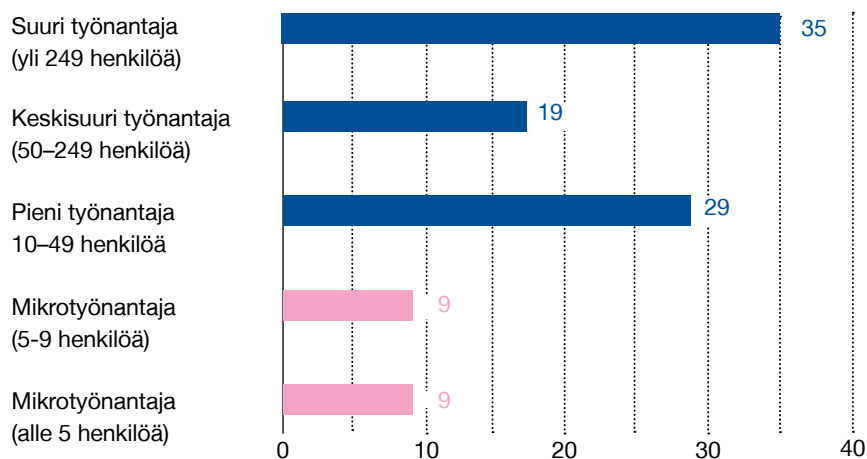
	Osuus Ornamon kyselyyn vastanneista, %	Osuus maamme kaikista palkansaajista, %
Kokoaikatyössä	92,0	84,5
-vakituinen kokoaikatyö	78,1	73,1
-määräaikainen kokoaikatyö	13,9	11,4
Osa-aikatyössä	8,0	15,5
-vakituinen osa-aikatyö	5,2	10,8
-määräaikainen osa-aikatyö	2,8	4,7
Yhteensä	100,0	100,0

Lähteet: Ornamon työmarkkinakysely 2017, Työvoimatutkimus, Tilastokeskus © ORNAMO RY

Kyselyyn vastanneista palkansaajista 35 prosenttia toimi konsultointi- ja suunnittelutehtävissä. Neljännes oli tuotekehityksen puolella ja joka kahdeksas työllistyi koulutus- ja opetustehtävissä. Loppuosa toimi johtotehtävissä, markkinoinnissa ja myynnissä tai muissa tarkemmin eritte-

lemättömissä työtehtävissä. Noin 92 prosenttia kyselyyn vastanneista oli tavallisia työntekijöitä tai toimihenkilöitä, vaikka heistä enemmän kuin joka toisella työtehtäviin kuului työnjohtoa. Varsinaisia esimiehiä oli kyselyyn vastanneista kahdeksan prosenttia vuonna 2017.

Kuvio 6. Ornamon kyselyyn vastanneiden palkansaajien työnantajat kokoluokittain henkilöstön määrän mukaan 2017, prosenttia vastanneista

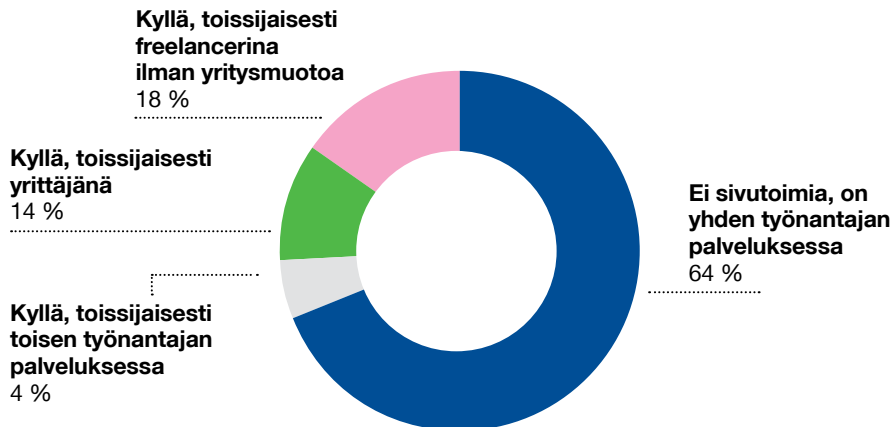
Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

5 Yrityksissä työskentelevien huomattava osuus tarkoittaa sitä, että Ornamon työmarkkinakyselyjen tulokset antavat suuntaa-antavan kuvan koko työmarkkinakentän tilanteesta varsinkin, kun puhutaan tärkeistä työelämäkysymyksistä, kuten työpaikkojen työilmapiiristä, johtamisesta, koulutuksesta ja työajoista.

Ornamon kyselystä kävi ilmi, että sivutoimet ovat muotoilualalla melko yleistä, sillä 36 prosenttia päätoimisista palkansaajista työskenteli toissijaisesti toisen työnantajan palveluksessa, itsenäisenä yrittäjänä tai freelancerina (Kuvio 7). Sivutoiminen yrittäjyys tarjoaa palkkatyössä toimiville

osaajille mahdollisuuden lisäansioihin ja antaa kokemusta yrittäjänä, jos sitä voidaan harjoittaa joustavasti päätoimen ohessa. Toisaalta sivutoimien taloudellinen merkitys oli melko pieni, sillä niiden osuus henkilön kokonaistuloista oli 78 prosentilla alle kymmenen prosenttia.

Kuvio 7. Ornamon kyselyyn vastanneiden päätoimisten palkansaajien sivutoimet 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

2.3 Yleinen työllisyyskehitys ja muotoilualan näkymät

Työ- ja elinkeinoministeriö TEM:n työllisyyskatsauksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli joulukuun 2017 lopussa 295 500 työtöntä työnhakijaa, mikä oli 62 600 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työhakijoista kokoaikaisesti lomautettuja oli 17 300 eli 9 900 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Keskimäärin työttömiä työnhakijoita oli 11,2⁶ prosenttia työvoimasta. Myös pitkäaikaistyöttömien eli yhtäjaksoisesti yli vuoden työttöminä olleiden määrä on kääntynyt laskuun. Heitä oli 91 600 henkilöä, mikä oli 30 400 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti työttömien työnhakijoiden ja erilaisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tai palvelujen piirissä

olleiden kokonaismäärä oli toukokuussa 410 100 henkilöä. Palvelujen piirissä oleviin lasketaan⁷ palkkatuilla ja valtiolle tukityöllistetyt, starttirahan saajat, työvoimakoulutuksessa, valmennuksessa, työharjoittelussa sekä työ- ja koulutuskelellä olevat. Heihin luetaan myös vuorotteluvapaa-sijaisena työskentelevät, kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat sekä omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella olevat.

Työttömyys on vähentynyt kaikilla koulutusasteilla ja ikäryhmissä. Alle 25 -vuotiaiden nuorten työttömyys aleni 9 800 työhakijalla. Yli 50 -vuotiaiden henkilöiden puolella työttömyys supistui 20 700 henkilöllä. Määrällisesti ja suhteellisesti eniten työttömyys on alentunut viime vuosina perusasteen, keskiasteen ja alemman korkea-asteen koulutuksen saaneilla.⁸ Ylemmällä korkeakouluasteella ja tutkijakoulutusasteella työttömyyden

6 Alueellisesti työttömyys oli suurinta Lapin, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusalueilla, joissa työttömiä työnhakijoita oli 14–18 prosenttia työvoimasta. Työllisyystilanne (pl. Ahvenanmaa) oli parhain Uudellamaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla, jossa työttömiä on alle kymmenen prosenttia työvoimasta. Ahvenanmaalla työttömyysaste oli alle neljä prosenttia.

7 Määrä oli 62 100 vähemmän kuin vuotta aiemmin, mikä johtuu työttömien työnhakijoiden määrän pienenemisestä.

8 Alempien koulutusasteiden työllisyyden paraneminen on näkynyt rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden sekä palvelu- ja myyntityöntekijöiden työtilaisuuksien kasvuna.

lasku on ollut tahmeaa. ”Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja tutkijakoulutuksen saaneiden työttömyyden kasvu on ollut uusi ilmiö 2010-luvulla. Tämä on heikentänyt etenkin naisten työllisyyttä, sillä naiset ovat keskimäärin paremmin koulutettuja kuin miehet. Tosin tuoreimpien tilastojen mukaan myös korkeasti koulutettujen työttömyys on lähtenyt laskuun.”

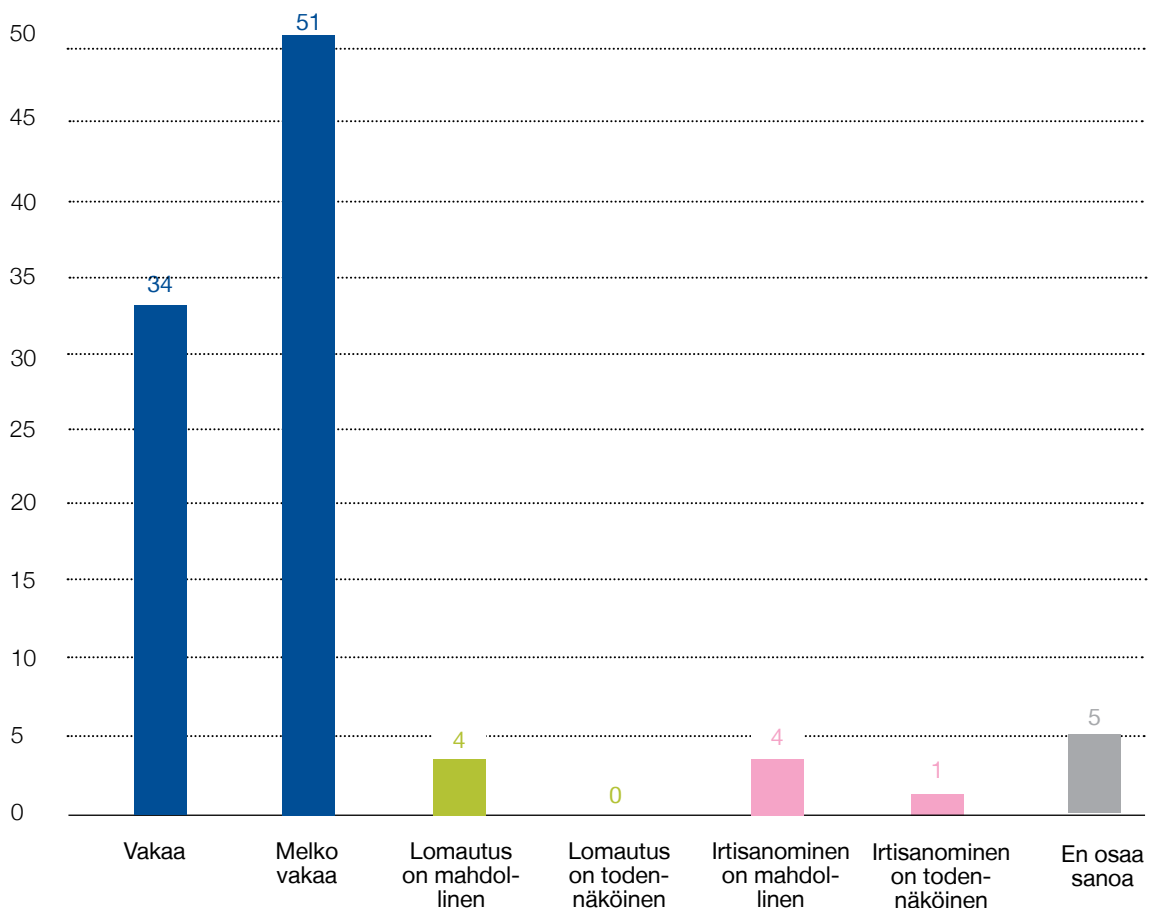
Työllisyys Tilastokeskuksen tilastojen mukaan

Työttömyyttä seurataan Suomessa myös Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen perusteella. Työvoimatutkimuksen ja työnvälitystilaston työttömyysluvut poikkeavat toisistaan, mikä johtuu tilastointiperusteiden eroista työnhaun aktiivisuuden ja työmarkkinoiden käytettävissä olon osalta. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitys-

tilasto perustuu lainsäädäntöön ja hallinnollisiin määräyksiin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus noudattaa sen sijaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tilastointisuositusta ja EY:n tilastoviraston Eurostatin käytäntöjä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus perustuu 15–74-vuotiaasta väestöstä poimittuun otospohjaiseen kyselytutkimukseen. Työvoimatutkimuksessa työtön on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla (ei ollut palkkatyössä tai tehnyt työtä yrittäjänä), on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisten neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi aloittaa työn kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, jos hän voisi

Kuvio 8. Ornamon kyselyyn vastanneiden palkansaajien varmuus työpaikan säilymisestä lähitulevaisuudessa, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

---

aloittaa työn kahden viikon kuluessa.⁹

TEM:n työnvälitystilastossa ei työttömälle ole yhtä tiukkoja työnhaun kriteerejä kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa. Työnvälitystilastossa työtön on työnhakija, joka on ilman työtä eikä työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa. Työnvälitystilastossa työttömiin luetaan työnhakijaksi ilmoittautuneet kokonaan lomautetut. Sitä vastoin työttömiksi työnhakijoiksi ei lueta työttömyyseläkkeen saajia eikä päätoimisia koululaisia ja opiskelijoita – ei edes loma-aikoina. Käytännössä työnvälitystilasto kattaa työttömät, jotka saavat työttömyyskorvausta.

Työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä oli vuoden 2017 joulukuussa 227 000, mikä oli noin 68 000 vähemmän kuin TEM:n työnvälitystilastossa oli työttömiä työnhakijoita. Työvoimatutkimuksen mukainen työttömyysaste oli 8,4 prosenttia 2017. Edellisestä vuodesta työttömien määrä lisääntyi 20 000 henkilöllä ja työttömyysaste noin 0,5 prosenttiyksiköllä. Suurin Tilastokeskuksen ja TEM:n työttömyyslukujen eroja selittävä tekijä on piilotyöttömyys.¹⁰ Piilotyöttömiä oli työvoimatutkimuksen mukaan joulukuussa 2017 peräti 145 000 henkilöä.

Muotoilijoiden työllisyysnäkymät

Ornamon työmarkkinakyselyyn vastanneista palkansaajista 85 prosenttia suhtautuu luottavaisesti tulevaisuuteen ja piti työpaikkansa säilymistä täysin tai melko varmana alkuvuonna 2018. Optimismi on vahvistunut edellisestä vuodesta. Vastanneista enää viisi prosenttia piti irtisanomisia mahdollisena ja todennäköisenä, kun heitä oli yhdeksän prosenttia vuonna 2016. Myös lomautuksia piti mahdollisena ja todennäköisinä vain neljä prosenttia vastaajista (Kuvio 8). Heidän osuutensa on pienentynyt suurin piirtein saman verran kuin irtisanomisia pelkäävien osuus. 📈

---

9 Työttömäksi luetaan myös opiskelija ja työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää yllä mainitut kriteerit.

10 Piilotyöttömäksi luetaan työvoimatutkimuksessa työvoiman ulkopuolella oleva henkilö, joka haluaisi ansiotyötä ja olisi työhön käytettävissä kahden viikon kuluessa, mutta ei ole aktiivisesti etsinyt työtä viimeisten neljän viikon aikana.

---

3 Palkat ja yritysten työvoimakustannukset

Muotoilualan kuukausipalkat edustavat Suomessa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkansaajien keskiansiotasoa. Ornamon kyselyyn vastanneiden kokonaisansioiden keskiarvo oli noin 3 470 euroa ja mediaani 3 400 euroa kuukaudessa vuonna 2017. Keskipalkkojen kehitys pysähtyi vuosina 2014–15, mutta on kääntynyt kyselyjen mukaan loivaan nousuun vuodesta 2016 lukien. Palkkojen korotukset ovat yleensä pieniä ja ne ovat syntyneet lähinnä yleiskorotusten kautta, johon voi liittyä yleiskorotuksen ylittävä työnantajakohtainen korotus. Toiseksi yleisin tapa on henkilökohtainen korotus. Seuraavaksi eniten palkkaan vaikuttavat siirtyminen uuden työnantajan palvelukseen tai työn vaativuudessa tapahtunut muutos. Palkka alenee yleensä vain kriisitilanteessa.

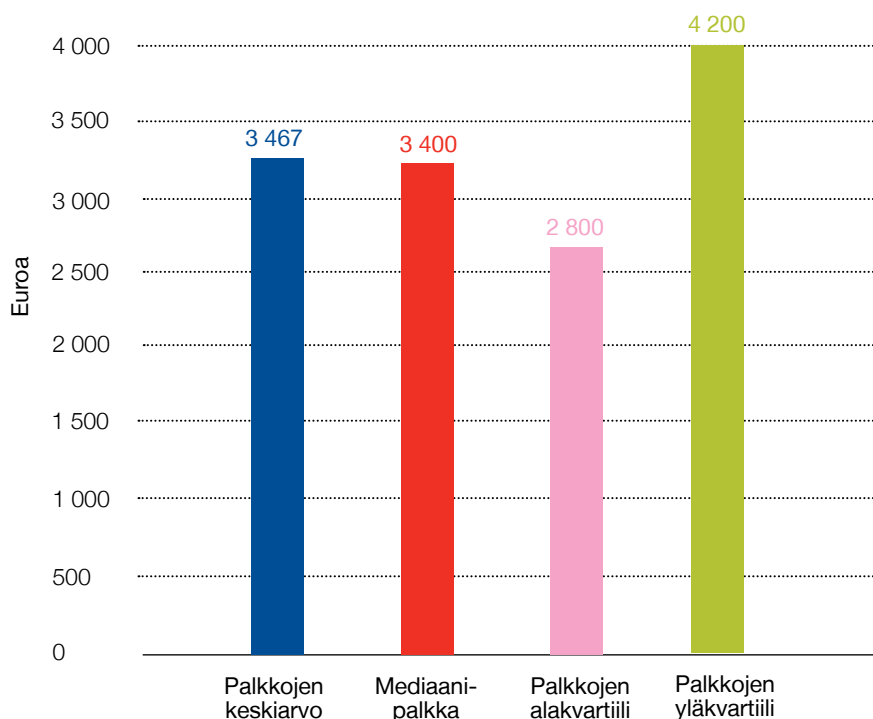
Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista 47 prosenttia ansaitsi 2 500–3 500 euroa kuukaudessa vuonna 2017. Noin 30 prosenttia ansaitsi 3 500–4 500 euroa. Hyvään yli 4 500 euron kuukausipalkkaan ylsi 17 prosenttia vastanneista. Alle 2 500 kuukausiansiotasoon jäi 16 prosenttia vastanneista. Täysin tyytyväisiä palkkaansa oli 42 prosenttia palkansaajista.

3.1 Palkansaajien ansiotas

Ornamon työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualan palkansaajien kokonaisansioiden keskiarvo oli joulukuussa 2017 noin 3 467 euroa, mikä vastasi Suomessa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden kokonaisansioiden keskiarvoa (3 439 euroa) vuonna 2016 (Kuvio 9). Mediaanipalkka oli 3 400 euroa. Muotoilualan palkkataso oli kohonnut vuodessa keskimäärin noin sadalla eurolla. Kokonaisansiot kuvaavat säännölliseltä sekä muulta työajalta, kuten yli- ja lisätyöajalta, maksettuja palkkoja, mutta ne eivät sisällä lomapalkkoja tai tulospalkkioita.

Kyselytutkimuksissa palkkatasoa ei ole tarkasteltu ammattinimikkeen, toimenkuvan tai työnantajan toimialan perusteella. Syynä on, että tarkemman tason rahamääräiset tiedot eivät ole tarpeeksi luotettavia julkistettaviksi, mikä johtuu vastaajien pienestä määrästä.¹² Vastaajien kokonaismäärä jäi palkkatietojen osalta 255 henkilöön vuonna 2017. Kyselystä saadut tiedot palkkatasosta kuvaavat silti aika hyvin muotoilualoilla toimivien suunnittelijoiden tai asiantuntijoiden¹³ kuukausiansiotasoa, sillä heidän osuutensa kyselyyn vastanneista oli lähes kaksi kolmasosaa.

Kuvio 9. Ornamon kyselyyn vastanneiden palkansaajien keskimääräiset kokonaisansiot kuukaudessa (€), joulukuussa 2017, prosenttia¹¹

Lähteet: Ornamon työmarkkinakysely © ORNAMO RY

11 Kun havainnot laitetaan järjestykseen kuukausipalkan suuruuden mukaan, mediaaniluku kuvaa keskimäistä havaintoa. Alakvartiilin alapuolelle jää neljäsosa havainnoista ja yläkvartiilin alapuolelle kolme neljäsosaa havainnoista. Ylä- ja alakvartiilin erotuksesta saadaan arvioitua kvartiiliväli, johon mahtuu 50 prosenttia havainnoista.

12 Monien yksittäisten ammattinimikkeiden, toimenkuvien tai työnantajien toimialojen osalta vastaajamäärät jäivät alle kahteenkymmeneen tai jopa muutamaan henkilöön, minkä vuoksi saaduista vastauksista laskettavien kuukausipalkkojen keskiarvo- tai mediaanilukuihin sisältyy suuria virhemahdollisuuksia. Näin pieneen havaintojen määrään perustuvia tilastoja ei myöskään julkaista Tilastokeskuksen palkkatilastoissa. Lisäksi asiaan vaikuttaa se, että pääosa vastanneista työskentelee yksityisissä yrityksissä, joissa palkat määräytyvät pitkälti työnantajakohtaisesti.

13 Konsultointi ja suunnittelu, tuotekehitys- ja suunnittelu sekä muu tutkimus ja kehittäminen.

Virallisen ammattiluokituksen mukaiset palkat

Lisätietoja muotoilualan palkansaajien palkkojen kehityksestä voidaan saada määrättyjen ammattiryhmien osalta Tilastokeskuksen palkkarakennetilastoista. Ammattiluokituksen mukaiset vertailukelpoiset tilastot ovat käytettävissä tilastovuodesta 2010 lukien. Ne kattavat muotoilualan osalta tuote- ja vaatesuunnittelijat (luokka 2163), graafiset ja multim mediasuunnittelijat (luokka 2166), sisustus-suunnittelijat (luokka 3432) sekä käsityötuotteiden valmistajat (luokka 731). Vuodelta 2015 palkkatietoja on saatavilla myös koro-, kulta- ja hopeasepistä (luokka 7313).¹⁴

Tilastokeskuksen palkkarakennetilastojen mukaan tuote- ja vaatesuunnittelijoiden säännöllisen työajan keskiansio oli 3 447 euroa kuukaudessa vuonna 2016.¹⁵ Graafiset ja multim mediasuunnittelijat ansaitsivat keskimäärin 3 598 euroa, sisustus-suunnittelijat 2 399 euroa ja käsityövalmistajat 2 666 euroa. Palkkatilastot kuvaavat yrityksissä työskentelevien alan palkansaajien ansiotasoa. Julkisyhteisöistä (valtio ja kuntayhteisöt) palkkatietoja on saatavilla vain graafisten ja multim mediasuunnittelijoiden osalta.¹⁶ Syynä on havaintojen pieni määrä.

Nimellisten kuukausipalkkojen nousu oli muotoilualalla heikkoa vuosina 2014–15, mutta sen jälkeen keskipalkat ovat lähteneet nousuun tuote- ja vaatesuunnittelijoita lukuun ottamatta. Keskipalkat nousivat vuonna 2016 etenkin käsityötuotevalmistajien keskuudessa (Taulukko 2). Kokonaisuudessaan palkkakehitys on ollut allalla viime vuosina kuitenkin hitaampaa kuin kansantaloudessa keskimäärin ansiotasoindeksillä mitattuna. Tilastokeskuksen ansiotasoindeksin mukaan palkat nousivat koko kansantaloudessa 6,3 ja yksityisellä alalla 7,1 prosenttia vuosina 2012–16.

Myönteistä palkkakehityksessä on, että sisustus-suunnittelussa naisten kuukausipalkat ovat nousseet miesten palkkojen tasolle. Toisaalta graafisten ja multim mediasuunnittelijoiden naisten palkkataso oli yhä selvästi miesten palkkatasoa alhaisempi. Myös tuote- ja vaatesuunnittelijoiden osalta naisten palkka oli vain runsaat 90 prosenttia miesten palkoista. Käsityöalan palkkatasosta ei ole tuoreita tilastoja, mutta Tilastokeskuksen aiempien vuosien palkkatilastojen perusteella voidaan sanoa, että miesten palkat ovat korkeammat kuin naisten palkat.

Taulukko 2. Säännöllisen työajan kuukausipalkkojen (keskiarvot) muotoilualan ammateissa (yksityinen ala) 2012–16

	Tuote- ja vaatesuunnittelijat	Graafiset ja multim mediasuunnittelijat	Sisustus-suunnittelijat	Käsityötuotteiden valmistajat
2012, euroa	3 513	3 641	2 307	2 592
2013, euroa	3 701	3 670	2 334	2 644
2014, euroa	3 690	3 443	2 284	2 561
2015, euroa	3 660	3 514	2 280	2 472
2016, euroa	3 447	3 598	2 399	2 666
Nimellinen kasvu 2015–16	-5,8	2,4	5,2	7,8
Nimellinen kasvu 2012–16, %	-1,9	-1,2	4,0	2,9
Naisten ansiot/miesten ansiot 2016, %	92,4	87,5	102,5	

Lähde: Palkkarakennetilasto, Tilastokeskus

14 Koru-, kulta- ja hopeaseppien keskikuukausiansiot olivat 2 474 euroa vuonna 2015.

15 Säännöllisen työajan kuukausipalkat eroavat kokonaisansioista siten, että ne eivät sisällä yli- ja lisätyöajalta maksettua palkkoja.

16 Säännöllisen työajan kuukausipalkat eroavat kokonaisansioista siten, että ne eivät sisällä yli- ja lisätyöajalta maksettua palkkoja.

3.2 Ansiot ja koulutustaso

Tilastokeskus tarjoaa säännöllisen työajan kuukausipalkkojen kehitystä kuvaavia tilastoja myös eräiden muotoilualan liittyvien tutkintojen osalta, joita ovat artesaani (luokka 3211 taide- ja käsiteollisuuden peruskoulutus), kuvataiteen perustutkinto (luokka 3213), käsi- ja taideteollisuuden ammattitutkinto (luokka 324), käsi- ja taideteollisuus erikoisammattitutkinto (luokka 327), artemi (luokka 5211, käsi- ja taideteollisuuden ammattikorkeakoulututkinto (luokka 6211), kuvataiteen ammattikorkeakoulututkinto (luokka 6213), taiteen maisteri ja tohtori

(luokat 7221 ja 8251).

Palkkatilastojen mukaan kuukausipalkat olivat vuonna 2016 yli 3 400 euroa käsi- ja taideteollisuuden erikoisammattitutkinnon suorittaneilla, taiteen maistereilla ja tohtoreilla. Palkkakehitys on ollut vuoden 2012 jälkeen myönteisintä käsi- ja taideteollisuuden erikoisammattitutkinnon suorittaneilla, joskin myönteinen kehitys katkesi vuonna 2016. Vuonna 2016 palkat nousivat eniten taiteen tohtorien keskuudessa. Tosin keskiarvoina laskettujen palkkojen kehitykseen voi liittyä tilastollisista syistä johtuvia vuosittaisia vaihteluja, mikä johtuu pienestä otoskoosta (Taulukko 3).

kittu pätevyys. Palkka alenee ylenteessä (lomautus, lyhennet

Taulukko 3. Säännöllisen työajan kuukausipalkkojen nimellinen kehitys (keskiarvot) muotoilualan liittyvien tutkintojen suorittaneiden osalta 2012–16 ¹⁷

	Palkka 2012, €	Palkka 2013, €	Palkka 2014, €	Palkka 2015, €	Palkka 2016, €	Kasvu 2015–16%	Kasvu 2012–16%
Artesaani	2 461	2 520	2 543	2 543	2 603	2,4	5,8
Kuvataiteen perustutkinto	2 475	2 571	2 530	2 585	2 624	1,5	6,0
Käsi- ja taideteollisuuden ammattitutkinto	2 847	2 435	2 917	2 968	3 050	2,8	7,1
Käsi- ja taideteollisuuden erikoisammattitutkinto	2 956	3 048	3 313	3 622	3 433	-5,2	16,1
Artemi	3 167	3 108	3 158	3 171	3 159	-0,4	-0,3
Käsi- ja taideteollisuuden AMK-tutkinto	2 722	2 777	2 848	2 936	2 921	-0,5	7,3
Kuvataiteen AMK-tutkinto	2 474	2 513	2 548	2 899	2 559	-11,7	3,4
Taiteen maisteri	3 734	3 864	3 806	3 830	3 824	-0,2	2,4
Taiteen tohtori	4 717	4 561	4 647	4 802	5 204	8,4	10,3

Lähde: Yksityisen sektorin palkkatilastot © TILASTOKESKUS

3.3 Ansiotason yleinen kehitys

Muotoilualan palkansaajien keskiansiot ovat hieman korkeammat kuin Tilastokeskuksen palkkarakennetilastojen mukaan yksityisillä aloilla keskimäärin. Ornamon kyselyjen mukaan 47

prosenttia ansaitsi 2 500–3 500 euroa kuukaudesta vuonna 2017. Noin 30 prosenttia ansaitsi 3 500–4 500 euroa. Hyvään yli 4 500 euron kuukausipalkkaan ylsi 17 prosenttia vastanneista. Alle 2 500 kuukausiansiotasoon jäi 16 prosenttia vastanneista (Kuvio 10).

¹⁷ Keskiarvoina laskettujen kuukausipalkkojen kehitykseen voi liittyä pienestä otoskoosta johtuvia vuosittaisia vaihteluja. Mediaanipalkkoja kuvaavat palkkatilastot voisivat antaa palkkakehityksestä tasaisempia aikasarjoja.

¹⁸ Alimpaan tuloneljännekseen kuuluu myös osa-aikaisia työntekijöitä.

yleensä vain kriisit-
ty työviikko, yms.).

Työmarkkinakyselyyn vastanneista 63 prosenttia totesi, että palkka oli pysynyt ennallaan vuonna 2016-17.¹⁹ Palkka oli noussut runsaalla kolmanneksella ja alentunut vain kolmen prosentin osalta. Siten palkkojen kehitystä koskeva saldoluku oli plus 31 prosenttia. Saldoluku saadaan, kun palkkojen noususta ilmoittaneiden prosenttiosuudesta vähennetään palkkojen laskusta ilmoittaneiden prosenttiosuus. Palkkojen noususta ilmoittaneiden osuus oli suurempi kuin aiemmin, mikä voi olla merkki parantuneesta yleisestä talous- ja työllisyystilanteesta.

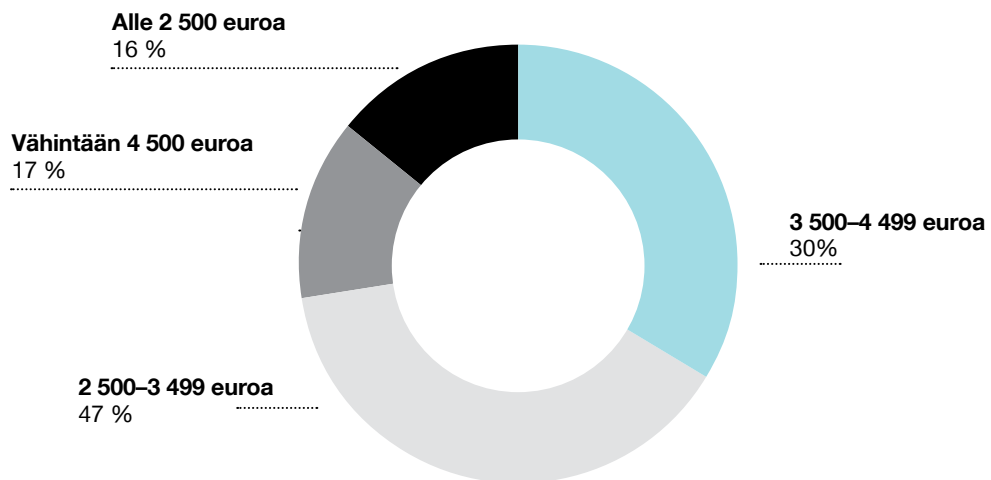
Palkkojen korotukset ovat usein pieniä, sillä ne ovat syntyneet pääosin yleiskorotusten yhteydessä, johon saattaa liittyä joskus yleiskorotuksen ylittävä työnantajakohtainen korotus (Kuvio 11). Toiseksi yleisin tapa on henkilökohtainen korotus. Palkka voi nousta myös työntekijän siirtyessä uuden työnantajan palvelukseen tai työn vaativuuden muutoksen yhteydessä. Lisäksi taustalla voi olla uusi asema tai toimenkuva sekä lisäkoulutuksella han-

kittu pätevyys. Palkka alenee yleensä vain kriisitilanteessa (lomautus, lyhennetty työviikko, yms.).

Palkankorotuksista sopimiseen Ornamon työmarkkinakyselyyn vastanneet palkansaajat suhtautuvat kaksijakoisesti, sillä osa kannattaa paikallista sopimista ja osa nojaa työehto- ja virkaehtosopimukseen. Käytännössä 38 prosenttia oli sitä mieltä, että palkankorotuksista on sovittava työpaikalla paikallisesti. Toista ääripäätä edustivat ne noin 41 prosenttia vastanneista, joiden mielestä työehto- ja virkaehtosopimuksilla määritellään yleiskorotukset kaikille, minkä lisäksi niissä sovitetaan työpaikoilla jaettavan paikallisen palkkaerän suuruus.

Rojaltikorvauksia oli saanut vain kolme prosenttia palkansaajista vuonna 2017. Keskimääräinen rojaltikorvaus oli 960 euroa. Määritelmällisesti rojalti (engl. royalty) on korvaus kirjallisen, taiteellisen tai tieteellisen teoksen tekijänoikeuden tai valokuvaan perustuvan oikeuden tai

Kuvio 10. Ornamon kyselyyn vastanneet palkansaajat keskimääräisten kuukausiansioiden mukaan tuloluokittain lokakuussa 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

¹⁹ Palkka on pysynyt suurin piirtein ennallaan, jos ansiotason nousu tai lasku on ollut alle 200 euroa.

Kuvio 11. Ansiotason muutosten taustatekijät Ornamon kyselyyn vastanneilla 2017, prosenttia vastaajista

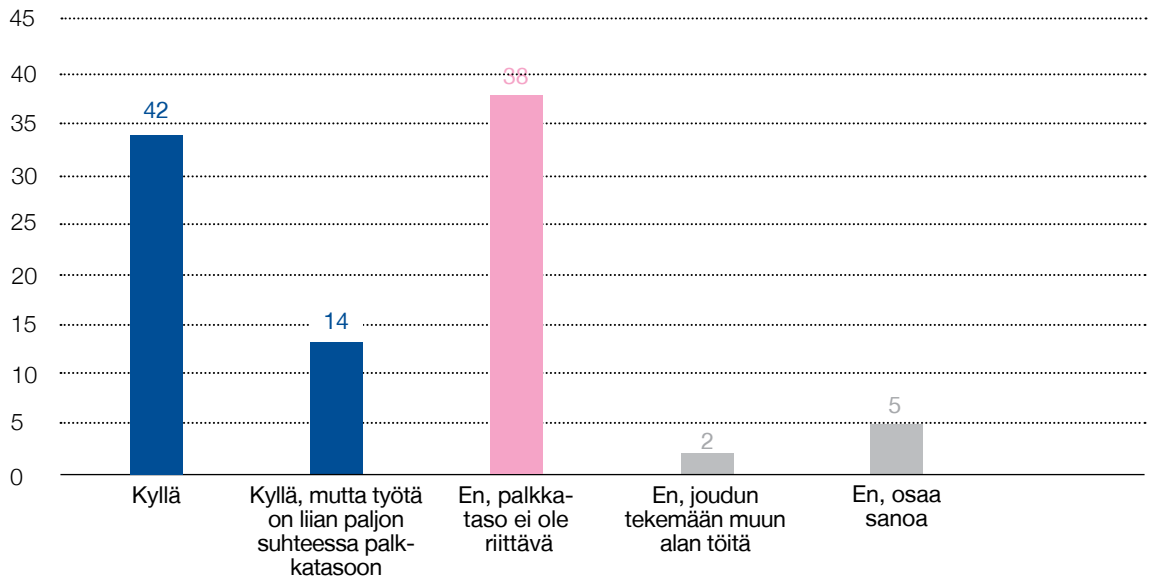

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

patentin, tavaramerkin, mallin, muotin, piirustuksen, salaisen kaavan tai valmistustavan käyttämisestä tai käyttöoikeudesta tai korvaus teollisia, kaupallisia tai tieteellisiä kokemuksia koskevista tiedoista. Laskentapohjana voidaan käyttää esimerkiksi määräprosenttia tuotannon arvosta.

Kaiken kaikkiaan Ornamon kyselyyn vastanneista täysin tyytyväisiä palkkaansa oli 42 prosenttia vuonna 2017. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Lisäksi 14 prosenttia totesi kyllä tulevansa toimeen tuloillaan, mutta kertoi työmäärän olevan kohtuuttoman suuri palkkatasoon verrattuna. Vastaavasti 38 prosenttia vastanneista ilmoitti, että palkkataso ei ole riittävä elämiseen. (Kuvio 12). Osasyynä lienee, että pääosa kyselyyn vastanneista asuu pääkaupunkiseudulla, jossa asumisen kustannukset ovat korkeat.

Kuvio 12. Ornamon kyselyyn vastanneiden palkansaajien tyytyväisyys ansiotasoon 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Taulukko 4. Keskimääräisten vuosipalkkojen ja tuottavuuden (liikevaihto/henkilöstö) nimellinen kasvu muotoilutoimistoissa 2009–16

	Graafinen muotoilu, euroa	Sisustus-suunnittelu, euroa	Teollinen muotoilu, euroa	Yhteensä, euroa
2009	38 400	32 800	37 100	35 900
2010	35 100	33 500	37 400	35 600
2011	36 200	31 000	38 7600	35 300
2012	38 600	35 600	40 400	38 400
2013	38 500	33 700	38 800	36 900
2014	39 300	36 800	38 800	38 200
2016	38 580	37 733	41 441	39 304
Vuosipalkan kasvu:				
2009–12, %	0,5	8,5	8,9	7,0
2012–16, %	0,2	12,0	6,8	6,5
Tuottavuuden nousu:				
2009–12, %	3,2	- 9,2	- 6,2	- 6,4
2012–16, %	23,2	43,6	56,8	43,8

Lähde: Keskimääräisten vuosipalkkojen ja tuottavuuden (liikevaihto/henkilöstö) nimellinen kasvu muotoilutoimistoissa 2009–16. Lähde: Yritystilastot, Tilastokeskus

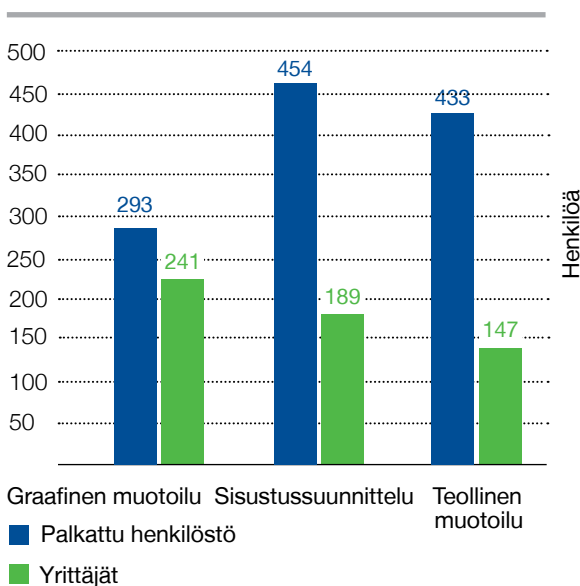
3.4 Palkkojen kehitys muotoilutoimistoissa

Tilastokeskuksen yritystilastojen pohjalta voidaan seurata alan osaamisintensiivisten KIBS-alojen (muotoilutoimistojen) palkkojen kehitystä ja verrata sitä yritysten liikevaihdon ja työn tuottavuuden (liikevaihto per henkilöstö) yleiseen kehitykseen. Muotoilutoimistoihin luetaan graafinen muotoilu (Nace 74101), sisustussuunnittelu (Nace 74102) ja teollinen muotoilu (Nace 74109). Vuonna 2016 näillä toimialoilla oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 2 016 yritystä, joiden työllisyys oli noin 1 760 henkilöä ja liikevaihto 233 miljoonaa euroa.²⁰

Palkansaajien vuosipalkat olivat muotoilualan erikoistuneissa KIBS-yrityksissä keskimäärin 39 300 euroa vuonna 2016. Tämä vastasi 3 275 euroa kuukautta kohden laskettuna, mikä oli hieman alhaisempi kuin Ornamon kyselyssä saatu keskiarvopalkka (3 350 euroa vuonna 2016). Ansiotaso oli parhain teollisessa muotoilussa ja alhaisin sisustussuunnittelussa. Palkansaajaa kohden laskettuna vuosipalkat nousivat muotoilutoimistoissa keskimäärin 2,4 prosenttia vuosina 2013–16. Palkat nousivat muilla toimialoilla paitsi graafisessa muotoilussa.

Vuosipalkkojen nousu oli vuosina 2013–16 kaikilla muotoilualoilla hitaampaa kuin työn tuottavuuden (liikevaihto/henkilöstö) kehitys. Ero tuottavuuden ja vuosipalkkojen kehityksen välillä oli suurin teollisessa muotoilussa. Palkkasumman ja tuottavuuden kehitystä koskevassa vertailussa kannattaa ottaa tosin huomioon, että merkittävä osa muotoilutoimistojen henkilöstöstä on yrittäjiä, joiden saamat yrittäjätulot ja osingot, yms. eivät sisälly palkkasummiin. Keskimäärin yrittäjiä on kolmannes muotoilutoimistojen henkilöstä. Osuus oli suurin graafisessa muotoilussa (Kuvio 13).

Kuvio 13. Muotoilutoimistojen henkilöstö jaettuna palkansaajiin ja yrittäjiin 2016

Lähde: Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

© TILASTOKESKUS

²⁰ Ennen tilastovuotta 2013 yritystilastot laadittiin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri YTR:n toimesta. Tilastovuodesta 2013 lukien yritystilastoja laatii yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

---

4 Ylityöt ja työviikon pituus

Ornamon työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualan palkansaajista lähes joka toinen oli tehnyt ylityitä marras-joulukuussa 2017 rahallista korvausta tai vapaa-aikaa vastaan. Korvauksetta ylityitä oli tehnyt samanaikaisesti tai sen lisäksi viidennes kyselyyn vastanneista, joskin tämä osuus on pienentynyt edellisestä vuodesta.

Ylityöt ovat osin yhteydessä siihen, että 80 prosenttia kyselyyn vastanneista oli tehnyt töitä työpaikan ulkopuolella. Heistä 57 prosenttia ilmoitti, että työpaikan ulkopuolella tehty työ lasketaan pääsääntöisesti työaikakirjanpitoon, joten kysymys voi olla normaalista etätyöstä. Silti kolmannes kertoi, että tehtyä työtä ei ole kirjattu työaikaan.

Ylitöiden suurta määrää selittää myös se, että muotoilijat tekevät pidempää työviikkoa kuin palkansaajat keskimäärin. Ihanteellisissa olosuhteissa muotoilijat tekisivät noin 2–3 tuntia lyhyempää työviikkoa. Vähintään 41 tuntia viikossa työskentelevistä yli 90 prosenttia haluaisi lyhyemmän työviikon.

Taulukko 5. Muotoilualan palkansaajien toteutunut ja ihanteellinen työviikon pituus 2017, prosenttia vastanneista

	Toteutunut työviikko (h), prosenttia vastanneista	Ihanteellisen työviikko (h), prosenttia vastanneista	Ihanteellinen miinus toteutunut, %
Alle 20 h	6,3	3,1	-3,1
20–36 h	11,0	38,0	27,1
37–37,5 h	21,2	25,9	4,7
38–39 h	11,4	11,8	0,4
40–40,5 h	29,0	18,8	-10,2
Väh. 41 h	21,2	2,4	-18,8
Yhteensä	100,0	100,0	
Työviikko (keskiarvo h)	37,6	34,6	-3,0
Työviikko (mediaani h)	40,0	37,5	-2,5

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Ornamon työmarkkinakyselyyn vastanneet palkansaajat työskentelivät vuonna 2017 mediaanilukuna mitattuna 40 tuntia viikossa keskiarvon ollessa 37,6 tuntia viikossa. Erot työviikon toteutuneessa pituudessa ovat suuria, koska 50 prosenttia työskenteli vähintään 40 tuntia viikossa. Heistä 21 prosenttiyksikköä työskenteli vähintään 41 tuntia viikossa. Ihanteellisen työviikon pituus olisi kaikkien kyselyyn vastanneiden mielestä 37,5 tuntia, jos asiaa mitataan mediaanilukuna. Keskiarvolla mitattu ihanteellisen työviikon pituus jäisi 34,6 tuntiin (Taulukko 5).

Ihanteellisessa tilanteessa vähintään 41 tunnin työviikkoja tekevien osuus supistuisi reilusti, sillä pitkää työviikkoa tekevästä valtaosa vähentäisi työtuntien määrää, jos se olisi käytännössä mahdollista. Samoin toimisivat monet 40–40,5 tuntia viikossa työskentelevät. Toisaalta pääosa alle 20 tuntia viikossa työskentelevistä pidentäisi työviikon pituutta, koska he tarvitsevat lisää työtunteja toimeentulonsa vuoksi. Alle 20 tuntia työskenteleville ei kerry ehkä edes loma-oikeutta. Myös osa 37–37,5 tuntia viikossa työskentelevistä haluaisi työskennellä pidempään (Taulukko 6).

Ornamon kyselyyn vastanneiden työviikko näyttää olevan keskimäärin hieman pidempi kuin suomalaisilla palkansaajilla keskimäärin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan palkansaajien keskimääräisen tehdyn työviikon pituus oli koko- ja osa-aikatyössä 35,3 tuntia vuonna 2016.²¹ Miehillä se oli 37,1 tuntia ja naisilla 33,4 tuntia. Kokoaikatyössä palkansaajien tehdyn työviikon pituus oli 37,9 tuntia. Suomen kaikista palkansaajista vain kymmenellä prosentilla säännöllinen työaika on yli 40 prosenttia. Vastaavasti toimihenkilöistä osuus on 18 prosenttia.

Ornamon kyselyyn vastanneista pitkää, yli 40 tunnin työviikkoa tekevien palkansaajien osuus on paljon suurempi kuin Suomessa keskimäärin. Muotoilualalla työskentelevien palkansaajien työviikon pituus muistuttaa Suomen yrittäjien työviikon keskimääräistä pituutta. Työajat ja tehdyt työtunnit vaihtelevat työllisyyden ja palkansaajien rakenteen muutosten mukaisesti. Jos esimerkiksi osa-aikatyö yleistyy enemmän kuin kokoaikatyö, keskimääräinen viikkotyöaika lyhenee. Lyhyttä työviikkoa tekevillä tyypillisin säännöllinen työaika oli 30–34 tuntia viikossa.

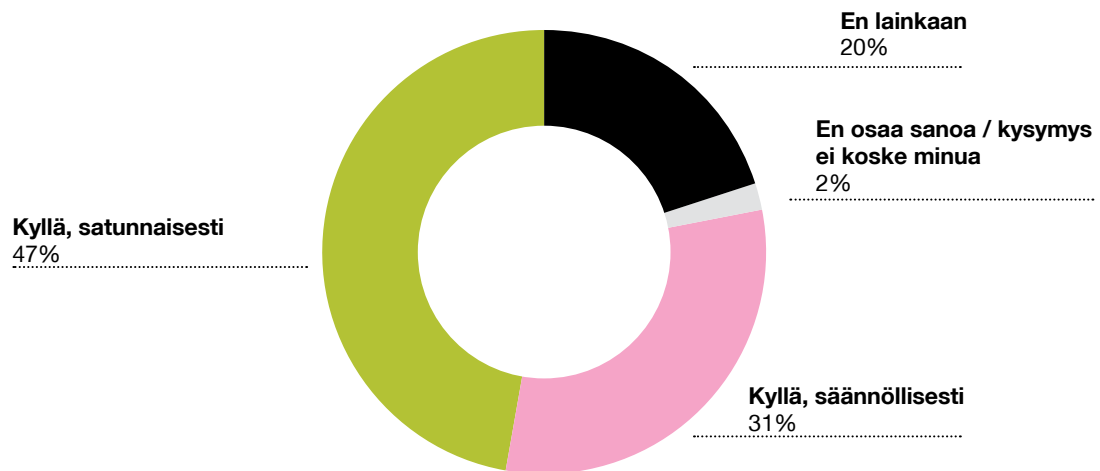
²¹ Tehty viikkotyöaika on työllisen tutkimusviikolla tekemien työtuntien määrä. Tehty viikkotyöaika kysytään erikseen pää- ja sivutyöstä. Siihen luetaan mukaan kaikki tutkimusviikolla tehdyt palkalliset ja palkattomat ylityötunnit. Toisaalta lomat, arkivapaat ja poissaolot muista syistä (esim. sairaus) lyhentävät tehtyä viikkotyöaika.

Taulukko 6. Muotoilualan palkansaajien työviikon pituuden muutoshalukkuus nykyisen työviikon pituuden mukaan 2017, prosenttia vastanneista

Nykyinen työviikon pituus (h)	Pidempää työviikkoa haluavien osuus %	Nykyiseen tilanteeseen tyytyväisten osuus, %	Lyhyempää työviikkoa haluavien osuus, %
Alle 20 h	75,0	12,5	12,5
20–36 h	17,9	53,6	28,6
37–37,5 h	3,7	68,5	27,8
38–39 h	0,0	55,2	44,8
40–40,5 h	0,0	33,8	66,2
Väh. 41 h	0,0	7,4	92,6
Yhteensä	3,5	38,8	57,6

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 14. Muotoilualan palkansaajien työskentely varsinaisen työpaikan ulkopuolella (kotona, työmatkalla) 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Ylitöet ja työskentely työpaikan ulkopuolella

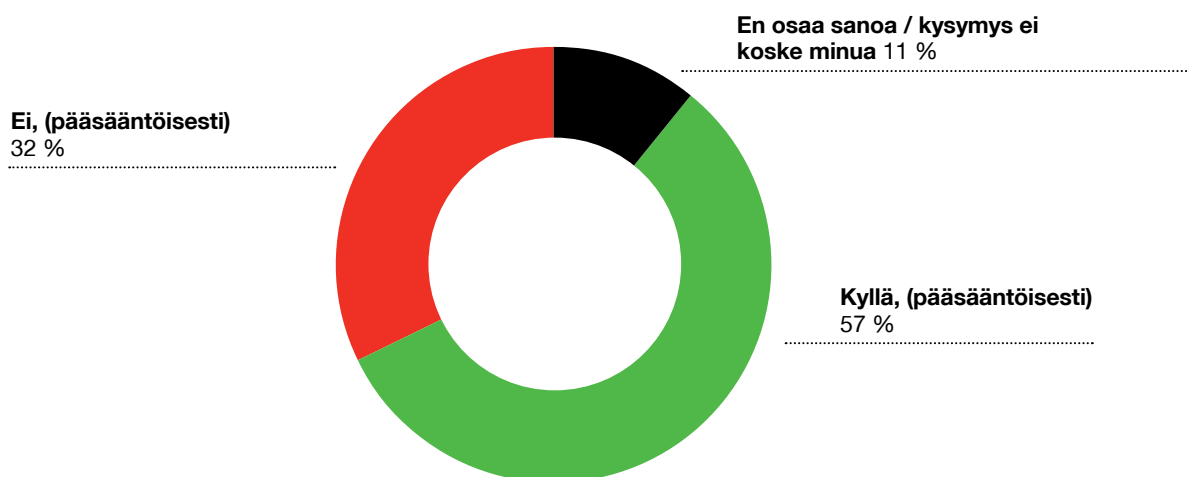
Ylitöiden tekeminen on Suomessa hyvin yleistä yksityisellä ja julkisella alalla. Monet työnantajat ajautuisivat vaikeuksiin, jos säännöllisen työajan päälle tehtävien ylitöiden tekeminen loppuisi. Ylitöitä tehdään monesta perustellusta syystä. Siihen vaikuttaa sekin, että ylitöiden teettäminen on suhteellisen halpaa verrattuna uuden työntekijän palkkaamiseen. Ornamon työmarkkinakyselyn mukaan noin 48 prosenttia muotoilualan palkansaajista oli tehnyt ylitöitä korvausta (rahallinen korvaus tai korvausvapaa-aikana) vastaan marras-joulukuussa 2017.

Kyselyyn vastanneista joka viides oli tehnyt samanaikaisesti tai erikseen ylitöitä korvauksetta. Korvauksettomien ylitöiden tekeminen on tosin vähentynyt edellisestä vuodesta. Siitä huolimatta ylitöiden tekeminen on edelleen yleistä. Ylitöiden runsaaseen tekemiseen viittaa se, että 80 prosenttia kyselyyn vastanneista oli tehnyt töitä varsinaisen työpaikan ulkopuolella kotona (tai työmatkalla) (Kuvio 14). Kuitenkin noin 57 prosenttia vastanneista ilmoitti, että työpaikan ulkopuolella tehty työ lasketaan pääsääntöisesti työaikakirjanpitoon, jolloin siitä saadaan myös korvaus.

Sen sijaan lähes kolmannes kertoi, että työpaikan ulkopuolella tehtyä työtä ei ole kirjattu työaikakirjanpitoon. Tästä saattaa seurata, että kysymys on palkattomasta ylityöstä. Lisäksi noin kymmenen prosenttia vastanneista ei ollut asiasta varma (Kuvio 15). Ylipäätään korvauksettoman ylityön suuri osuus kertoo siitä, että osa todellisista tehdyistä työtunneista on jäänyt virallisten työaika mittavien tilastojen kuten Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen ulkopuolella. Tuloksena voi olla, että työn tuottavuus on meillä heikompaa kuin viralliset tilastot osoittavat.

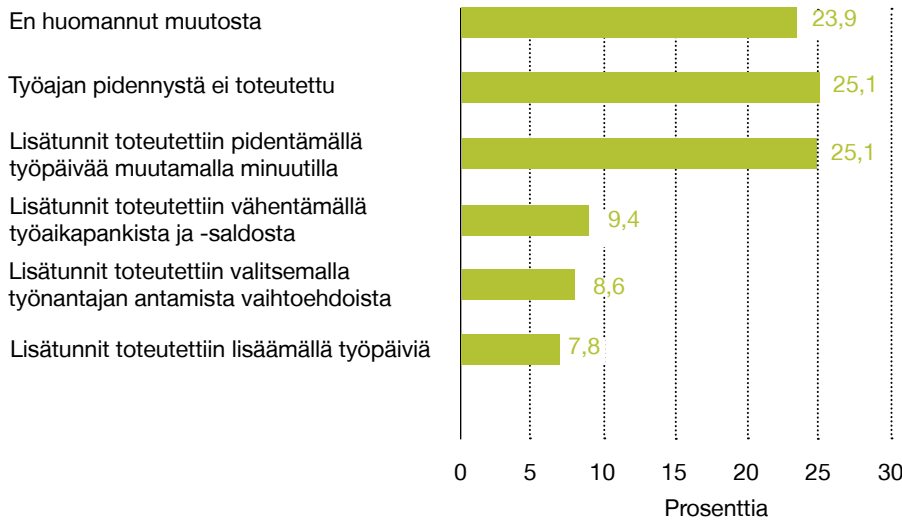
Ornamon kyselyn mukaan työaikakirjanpidon ulkopuolella tehtyjen työtuntien keskiarvo oli viikossa viisi tuntia ja mediaani kolme tuntia. Vastaukset koskevat luonnollisesti vain niitä henkilöitä, jotka ovat ilmoittaneet työaikakirjanpidon ulkopuolisista työtunneista. Keskiarvon ja mediaaniluvun välinen ero kertoo siitä, joidenkin henkilöiden (korvauksettomien) ylitöiden määrä on suuri. Käytännössä noin 55 prosentilla työaikakirjanpidon ulkopuolisten työtuntien määrä oli 2–5. Vajaalla neljänneksellä se oli alle kaksi tuntia ja viidennekselle yli viisi tuntia.

Kuvio 15. Muotoilualan palkansaajien työskentely varsinaisen työpaikan ulkopuolella (kotona, työmatkalla) tapahtuvan työskentelyn laskeminen työajaksi 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 16. Muotoilualan palkansaajien näkemykset kilpailukyky sopimuksen mukaisesta työajan pidennyksestä 24 tunnilla vuonna 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kilpailukyky sopimuksen toteutus työajassa

Työmarkkinajärjestöjen sopima työajanpidennys 24 tunnilla palkkoja muuttamatta vuonna 2017 on jäänyt joissain määrin outoon valoon toimialoilla, jossa ylitöiden tekeminen tai etenkin korvauksettomien ylitöiden tekeminen on muutoinkin yleistä. Tosin Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista lähes 50 prosenttia ilmoitti, että kilpailukyky sopimuksen mukaisesta työajanpidennystä ei toteutettu heidän työpaikallaan tai he eivät ainakaan huomanneet asiaa. Yleisin tapa toteuttaa kilpailukyky sopimusta oli pidentää työpäivää muutamalla minuutilla (Kuvio 16).

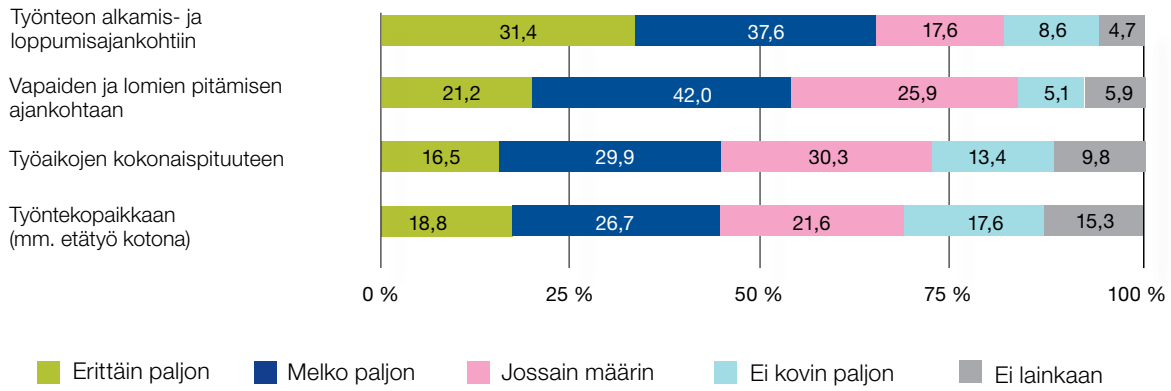
Työntekijän vaikutusmahdollisuudet työaikaan

Kaiken kaikkiaan vain alle 50 prosenttia Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista ilmoitti, että he voivat vaikuttaa paljon tai melko paljon työaikojen kokonaispituuteen. Vielä pienempi osuus voi vaikuttaa työntekopaikkaansa.

Työpaikkakohtaisesta joustavuudesta kertoo silti se, että lähes 70 prosenttia pystyy vaikuttamaan työnteon alkamis- ja loppumisajankohtiin. Vaikutusmahdollisuudet vapaiden ja lomien pitämisaikankohtiin ovat myös yli 60 prosentilla vastanneista hyvät, joskin joka kymmenennellä vaikutusmahdollisuudet ovat huonot. (Kuvio 17).

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että noin 37 prosenttia Ornamon työmarkkinakyselyyn vuonna 2017 vastanneista palkansaajista tekisi mielellään vähemmän töitä kuin nykyisin. Osa heistä olisi valmis vähentämään työntekoa, vaikka se merkitsisi palkan pienenemistä. Taustatekijöitä voivat olla jatkuvat ylityöt ja omaan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvät seikat. Arviolta kaksitoista prosenttia vastanneista tekisi sitä vastoin enemmän töitä, jos saisi vastaavasti enemmän palkkaa. Noin 47 prosenttia on kuitenkin tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen. 🔄

Kuvio 17. Muotoilualan palkansaajien vaikutusmahdollisuudet omaan työhönsä 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

---

5 Ammatillinen koulutus

Ornamon työmarkkinakyselyyn vuonna 2017 vastanneista palkansaajista runsas kolme neljäsosaa kertoi, että nykyiset työtehtävät vastaavat erittäin tai melko hyvin heidän saamaansa koulutusta. Kyselyyn vastanneista lähes 60 prosenttia oli osallistunut myös työnantajan kokonaan tai osittain kustantamaan koulutukseen vuonna 2017. Keskimäärin koulutuspäiviä oli kolme. Ammatillisen täydennyskoulutuksen puolella suosituimpia olivat kyselyn mukaan ulkopuolisen järjestäjän pitämät kurssit sekä korkeakoulujen tai yliopistojen järjestämät täydennyskoulutukset.

Jatkuva osaamisen ylläpito ja päivitys on inhimillisen pääoman huoltoa ja kunnossapitoa, millä vahvistetaan osaamista nykyisissä työtehtävissä tai suuntaudutaan kokonaan uusille osaamisalueille. Koulutus edesauttaa urakehitystä ja se ylläpitää henkilön omaa työmarkkinakelpoisuutta. Suomessa kansantalous on lähtenyt loivaan kasvuun, mutta maassa on samanaikaisesti varsin korkea työttömyys ja yrityksillä pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Osasyynä yritysten työvoimapulaan on se, että työttömien osaamistaso ei ole työnantajien edellyttämällä tasolla.²²

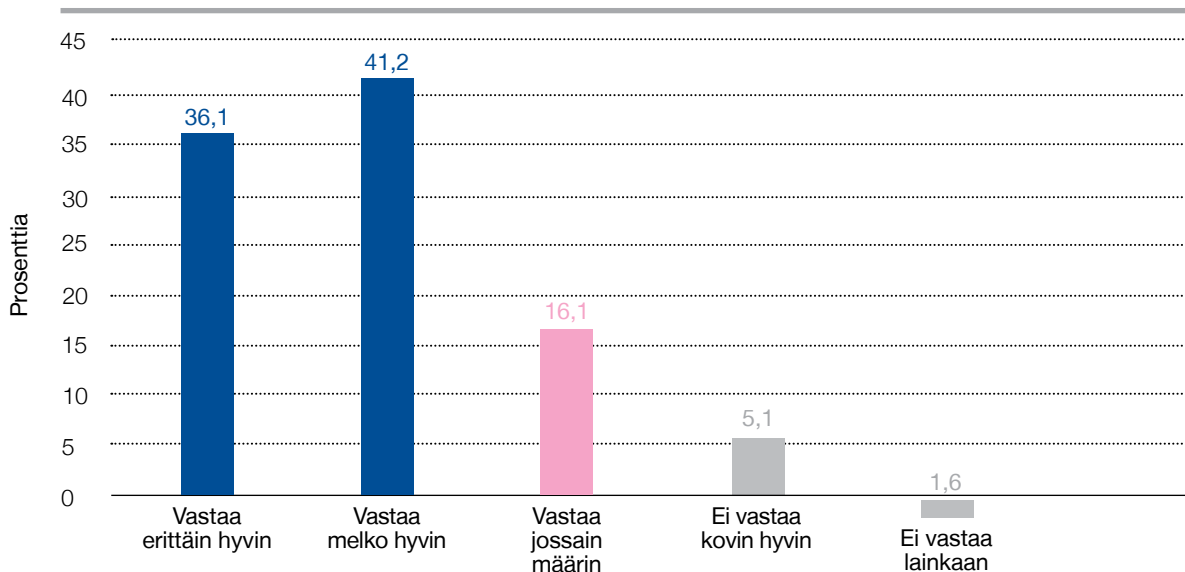
Koulutusjärjestelmän tulisi olla johdonmukainen. Suomalainen koulutusjärjestelmä ei täytä täysin tätä vaatimusta. Oppisopimusjärjestelmässä olisi paljon kehittämistä eikä tutkinnon suorittaneilla työllisillä ole aina helppoa suorittaa osaamista kehittäviä opintoja työttömistä puhumatta. ²³ Suomessa oppilaitokset ovat usein myös liian pieniä ja ne sijaitsevat paikkakunnilla, joissa

ei ole hyviä työharjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksia. Tämä koskee etenkin ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja, mutta myös ylempää korkeakoulutusta.

Ornamon työmarkkinakyselyyn vastanneet henkilöt ovat varsin korkeasti koulutettuja, sillä valtaosalla on alempi tai ylempi korkeakoulututkinto. 77 prosenttia oli myös sitä mieltä, että nykyiset työtehtävät vastaavat hyvin koulutusta. Koulutuksen ja työelämän vastaavuus on työntekijän, työnantajan ja kansantalouden kannalta tärkeä asia ja sitä voidaan edistää työnantajan järjestämällä henkilöstökoulutuksella, vertaisoppimisella työpaikoilla ja osaamisen itsenäisellä kehittämisellä, kuten oppilaitoksissa järjestettävällä jatkokoulutuksella tai suorittamalla uusi tutkinto.

Työorganisaatioissa kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen, että työntekijöiden osaaminen ei ole vajaakäytössä.²⁴

Kuvio 18. Muotoilualan palkansaajien näkemykset koulutuksen ja nykyisten työttävien vastaavuudesta 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

²² Julkisirahoitteinen työllisyyskoulutus tulisi kanavoida ammattitaitojen ylläpitoon ja kehittämiseen tulevaisuutta varten, josta vastaisivat ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja yliopistot.

²³ Työelämässä olevien ja sinne uudestaan pyrkivien aikuisopiskelijoiden jatko- ja täydentävien opintojen ja uusien tutkintojen suorittamista voitaisiin tehdä helpommaksi hyödyntämällä enemmän sähköistä oppimisjärjestelmää yhdistämällä siihen tarvittavassa määrin oppilaitoksessa läsnäoloa, työharjoittelua ja osaamista osoittavia näyttötutkintoja.

²⁴ Osaamisen mahdollinen vajaakäyttö voi johtua monista asioista, kuten huonosta työnjohdosta, heikosta töiden organisoinnista tai ahtaista toimenkuvista, mikä ei anna riittävästi tilaa henkilöiden kehittymiseen. Myös muodolliset tutkintovaatimukset, joilla ei ole mitään tekemistä työelämälähtöisen ja henkilön todellisen osaamisen kanssa, voivat jarruttaa urakehitystä ja vähentää työorganisaation tuottavuutta.

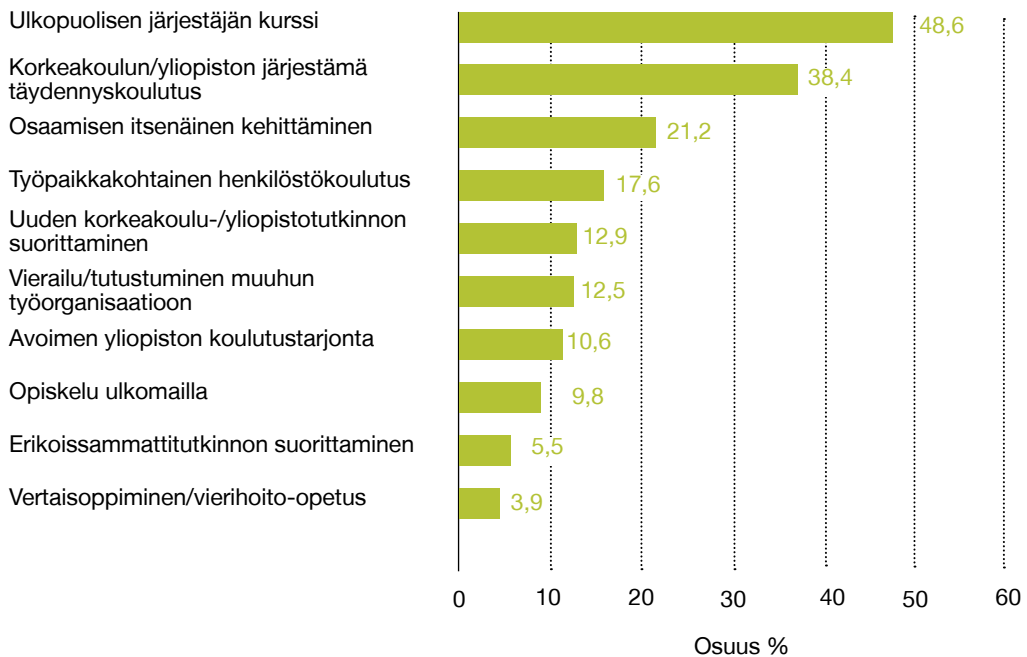

Taulukko 7. Muotoilualan palkansaajien koulutuspäivät, työnantajan osittain tai kokonaan maksamassa ammatillisessa koulutuksessa 2017, prosenttia vastanneista

	Vastanneet lkm	Osuus, %
Ei lainkaan koulutusta	105	41,2
1 päivää	28	11,0
2 päivää	35	13,7
3 päivää	23	9,0
4 päivää	21	8,2
5 päivää	20	7,8
6–8 päivää	15	5,9
Yli 8 päivää	8	3,2
Yhteensä	255	100,0

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 19. Muotoilualan palkansaajien mieluisimmat ammatillisen koulutuksen toteuttamistavat, prosenttia vastanneista (HUOM! Vastanneet ovat voineet esittää 1–2 mieluisinta vaihtoehtoa)

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Koulutukseen osallistuminen

Ornamon kyselyyn vastanneista muotoilualan palkansaajista vajaat 60 prosenttia oli osallistunut työnantajan kokonaan tai osittain kustantamaan ammatilliseen koulutukseen vuonna 2017 työpaikalla tai työpaikan ulkopuolella. Koulutuspäiviä oli kertynyt pääasiassa korkeintaan viisi päivää.²⁵ Noin yhdeksän prosenttia vastanneista oli ollut koulutuksessa vähintään kuusi päivää. Enimmillään koulutuspäiviä oli kertynyt muutamia kymmeniä. Ammatillisen täydennyskoulutuksen puolella suosituimpia olivat kyselyn mukaan ulkopuolisen järjestäjän pitämät kurssit.

Toiseksi eniten kiinnostusta herättää korkeakoulun tai yliopiston järjestämä täydennyskoulutus, minkä jälkeen tulevat osaamisen itsenäinen kehittäminen ja työpaikkakohtainen henkilöstökoulutus. Vajaa viidennes vastaajista olisi kiinnostunut suorittamaan erikoisammattitutkinnon tai uuden korkeakoulu- tai yliopistotutkinnon. Avoimen yliopiston koulutustarjonta kiinnostaa kymmenesosaa samoin kuin ulkomailla opiskelu. Ammatillinen koulutus kiinnostaa 16 prosenttia niin paljon, että he olisivat valmiita maksamaan koulutuksen kokonaan tai osittain.

---

²⁵ Koulutuspäivien keskiarvo oli 4,1 päivää ja mediaani kolme päivää vuonna 2017.

---

6 Toiminta yrittäjänä

Vajaa neljännes Ornamon kyselyyn osallistuneista toimi päätoimisena yrittäjänä (ml. freelancerit) vuonna 2017. Yrittäjien yleisin yritysmuoto on yksityinen toimintami. Kaksi kolmasosaa oli yksinyrittäjiä. Heistäkin osa toimi yrittäjänä vain osa-aikaisesti. Ainoastaan 40 prosentissa yrityksissä liikevaihto ylitti 50 000 euroa, mikä työllistäisi vähintään yhden henkilön kokopäiväisesti.

Ornamon kyselyjen mukaan toimeksiantojen kokonaismäärä jäi 43 prosentilla yrityksistä alle kymmeneen vuonna 2017. Noin 30 prosentilla toimeksiantojen määrä oli 10–30 ja vain runsaalla neljänneksellä se nousi vähintään 30 toimeksiantoon. Myös työtuntilaskutuksen haarukka on laava: alle 50 euroa laskuttaa 34 prosenttia, 50–69 euroa 30 prosenttia ja vähintään 70 euroa 36 prosenttia yrittäjistä.

Kyselyjen mukaan 65 prosenttia päätoimisista yrittäjistä koki, että yritystoiminta on vakaalla tai melko vakaalla pohjalla. Joka kuudennen mielestä toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen on mahdollista. Toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamista piti todennäköisenä vain kolme prosenttia kyselyyn vastanneista yrittäjistä. Siten vakaalla pohjalla toimintaansa pitävien osuus on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna.

6.1 Yrittäjyuden profiili

Ornamon kyselyyn vastanneista 24 prosenttia (97 henkilöä) toimi päätoimisena yrittäjänä (ml. freelancerit) vuonna 2017. Vajaa 50 prosenttia yrittäjistä harjoitti yritystoimintaa toiminimellä. Osakeyhtiöitä oli lähes 40 prosenttia (Kuvio 20). Loput olivat osuuskuntia ja kommandiittiyhtiöitä. Yritykset ovat pieniä, sillä kaksi kolmasosaa Ornamon kyselyyn vastanneista yrittäjistä (pl. freelancerit) oli yksinyrittäjiä. Vain kolmannes yrityksistä työllisti vähintään kaksi henkilöä. Heistäkin monet olivat yhtiömuotoisten tiimiyritysten omistajayrittäjiä.

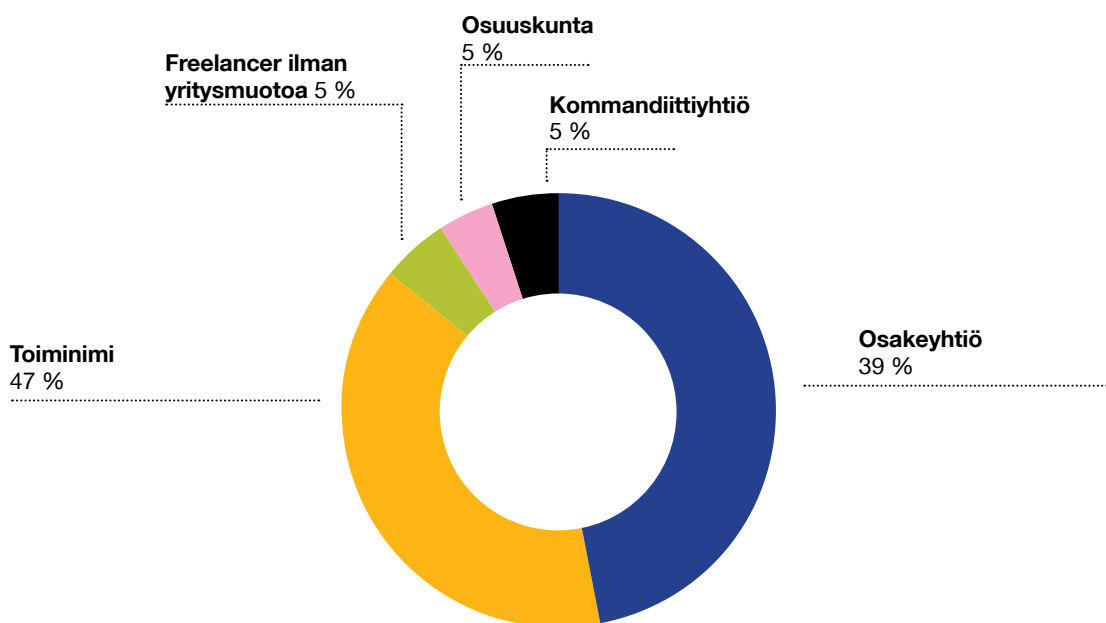
Palkattuja työntekijöitä oli tosiasiassa vain muutamilla yrittäjävetoisilla yrityksillä. Tätä osoittaa se, että yrityksistä (pl. freelancerit) vain joka kymmenes oli toiminut säännöllisenä tai edes satunnaisena työnantajana vuonna 2017. Liikevaihto vahvistaa käsitystä yritysten pienuudesta. Kyselyn mukaan liikevaihto kohosi 50 000 euroon vuodessa vain 40 prosentissa yrityksistä. Yrityksen on oltava vähintään tämän kokoinen, jotta se työllistäisi yh-

den henkilön kokopäiväisesti. Vähintään 200 000 euron liikevaihtoon ylsi 17 yritystä (18 %) vuonna 2017.

Noin 50 prosentissa yrityksistä liikevaihto oli yli 10 000 euroa, mutta jäi kuitenkin alle 50 000 euroon. Kymmenessä prosentissa yrityksistä liikevaihto putosi alle 10 000 euroon, mitä pidetään nykyisin arvonlisäverollisen liiketoiminnan alarajana (Taulukko 8). Muotoilutoimistot eivät poikkea kuitenkaan keskimääräiseltä kooltaan Suomen kaikista yrityksistä, sillä Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastojen mukaan lähes 70 prosenttia maamme yrityksistä (pl. maa-, metsä- ja kalatalous) työllisti alle kaksi henkilöä vuonna 2016.

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä yli 50 prosenttia oli 2010-luvulla yrityksensä perustaneita. Kokonaisuudessaan 2000-luvulla toimintansa aloittaneita yrittäjiä oli 80 prosenttia vastanneista. Ennen vuotta 2000 yritystoiminnan aloittaneita oli vain viidennes yrittäjistä. Yritystoiminnan

Kuvio 20. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien yritykset yritysmuodoittain 2017, prosenttia vastanneista

Taulukko 8. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien yritykset (ml. freelancerit) henkilöstön kokoluokittain 2017 (pl. yrittäjät), prosenttia vastanneista

Liikevaihdon suuruus, euroa	Yrityksiä, lkm	Yrityksiä, %
Alle 10 000	10	10,3
10 000–29 999	29	29,9
30 000– 49 999	19	19,6
50 000–99 999	13	13,4
100 000–199 999	9	9,3
200 0000–	17	17,5
Yhteensä	97	100,0

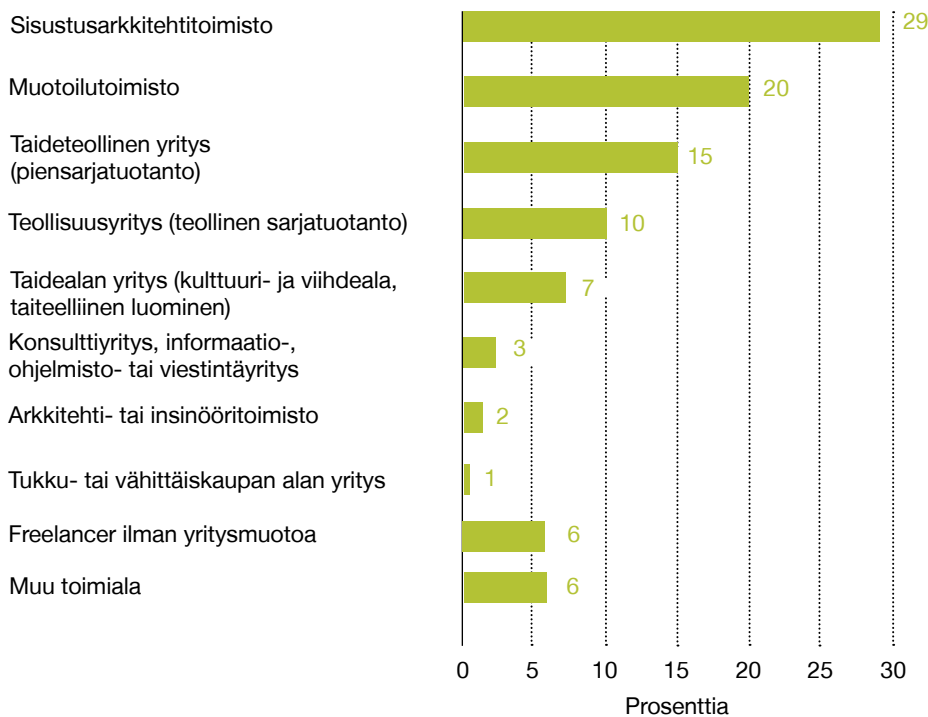
Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

nuoruutta selittää se, että vähän pääomia tarvitsevilla toimialoilla yritysten aloittamis- ja lopettamiskynnys on varsin matala ja yrityskannan vaihtuvuus suurta. Muutoinkin Suomessa vain joka toinen yritys on elossa viiden ensimmäinen vuoden jälkeen.

Yrityksen toimiala ja suunnittelualueet

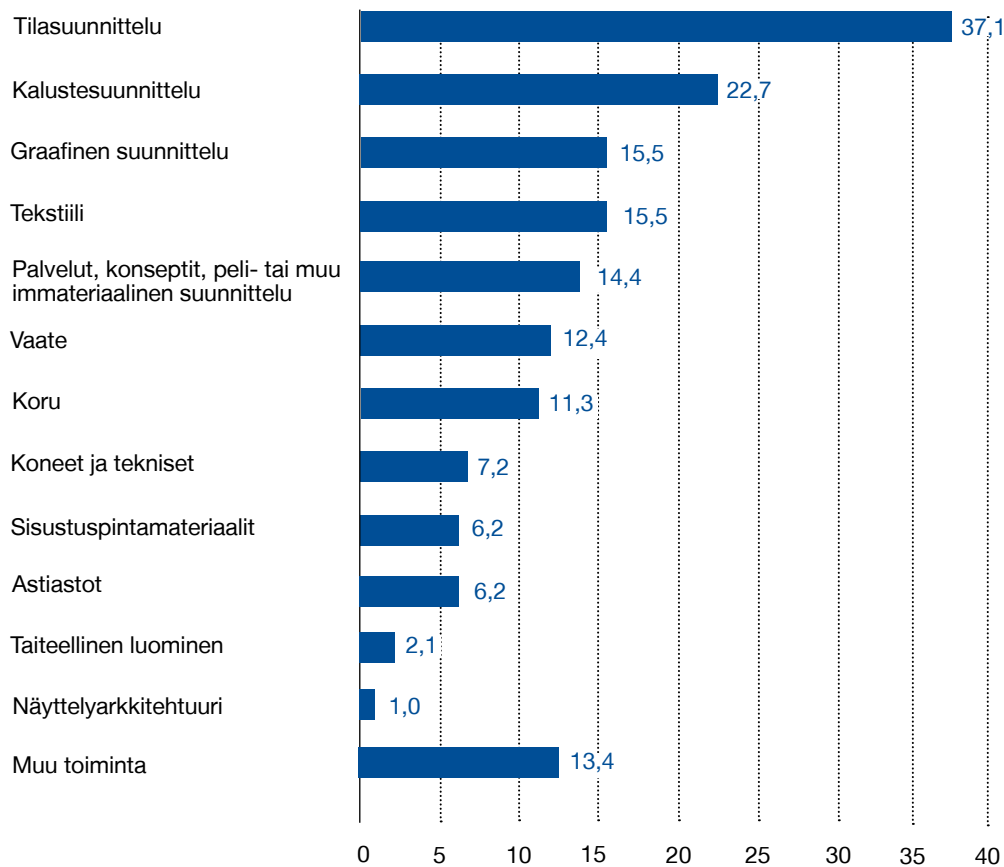
Yleisiä yritysten toimialoja ovat muotoilutoimisto, taideteollisuus (piensarjatuotanto) ja sisustusarkkitehtitoimisto (Kuvio 21). Melkein kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista yrittäjistä edusti toimialoja. Yrittäjät toimivat yrityksis-

Kuvio 21. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien yritykset toimialoittain 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 22. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien tärkeimmät suunnittelualueet 2017, prosenttia vastanneista (Huom! Yrittäjällä voi olla useampi kuin yksi suunnittelualue)

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

sään tavallisina osakkaina, toimitusjohtajina tai suunnittelijoina. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien selvästi tärkein suunnittelualue oli tilasuunnittelu, minkä jälkeen seuraavaksi yleisimpiä olivat kalustesuunnittelu, graafinen suunnittelu, tekstiilit, palvelumuotoilua edustavat suunnittelualueet,²⁶ vaatteet ja korut (Kuvio 22).

Sivutoiminen yrittäjyys

Muotoilualalla toimii runsaasti myös päätömisten palkansaajien omistamia sivutoimisia yrityksiä. Ornamon kyselyyn osallistuneista palkansaajista (255 henkilöä) toissijaisia yrittäjiä oli 35 ja freelancereita (ilman yritysmuotoa) 45 vuonna 2017. Siten miltei kolmannes palkansaajista toimi jonkinlaisena sivutoimisena ammatinharjoittajana. Toisaalta myös joka kolmannella päätömisellä

yrittäjällä on sivutoimia. He voivat toimia toissijaisesti palkansaajina tai heillä on sivutoiminen toinen yritys tai toimintaa freelancerina ilman yritysmuotoa.

Kokonaisuudessaan alan palkansaajien sivutoimisessa yritystoiminnassa tai ammatinharjoittamisessa ilman yritysmuotoa (freelancerit) on kysymys pienistä rahavirroista. Ornamon kyselyn mukaan noin 80 prosentilla toissijaisia yrittäjiä ja freelancereita sivutulot olivat alle kymmenen prosenttia palkansaajien kokonaistuloista vuonna 2017. Vain joka kymmenes palkansaaja hankki sivutulolla yli 20 prosenttia kokonaistuloista. Päätömisillä yrittäjillä sivutulosten osuus henkilön kokonaistuloista on puolestaan selvästi suurempaa (Taulukko 10).

²⁶ Palvelut, konseptit, peli- ja muu immateriaalinen suunnittelu.

Taulukko 9. Sivutoimien yleisyys palkansaajilla ja päätoimisilla yrittäjillä 2017

Osuus kokonaistuloista, %	Osuus palkansaajista, %	Osuus yrittäjistä, %
Toissijainen työsuhte	4,0	17,5
Toissijainen freelancer	18,0	9,3
Toissijainen yrittäjä	14,0	7,2
Ei sivutoimia	64,0	66,0
Yhteensä	100,0	100,0

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Taulukko 10. Sivutulojen osuus henkilön kokonaistuloista palkansaajilla ja päätoimisilla yrittäjillä 2017

Osuus kokonaistuloista, %	Sivutulot palkansaajien kokonaistuloista, %	Sivutulot yrittäjien kokonaistuloista, %
Alle 10%	78,3	35,3
10–19,9 %	10,9	14,7
20–29,9%	8,7	17,6
30–39,9%	1,1	11,8
40%–	1,1	19,7
Yhteensä	100,0	100,0

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Sivutoimisten yrittäjien suuri osuus muotoilualalla ei ole mitenkään poikkeuksellista, sillä tutkimusten mukaan osa-aikayrittäjyys on maassamme varsin yleistä. Sivutoimisia yrityksiä on jopa 40 prosenttia Suomen kaikista yrityksistä ja toissijaista yrittäjyyttä on lähes kaikilla toimialoilla. Suurinta sivutoimisten yritysten määrä on ammattillisessa ja teknisessä toiminnassa, jossa sivutoimiset yritykset koostuvat mikrokokoisista liike-elämän palveluyrityksistä, jotka toimivat usein liikkeenjohdon konsultoinnissa. Samaan toimialaryhmään kuuluvat myös muotoilutoimistot.

Liike-elämän palvelualoilla on kysymys korkeasti koulutettujen palkansaajien ja työelämässä jatkavien eläkeläisten osa-aikaisesta yritystoiminnasta. Sivutoiminen yrittäjyys voi sopia hyvin erilaisiin elämäntilanteisiin. Joskus kysymys voi olla eräänlaisen mahdollisuus- ja pakkoyrittäjyy-

den yhdistelmästä, mikä vähentää toimeentuloon liittyvää epävarmuutta. Sivutoimiset yritykset voivat olla myös yhtiömuotoisia tiimiyrityksiä, joiden kautta omistajat kanavoivat satunnaisia sivutulojaan, mikä on edullista ja joustavaa tulonsaajalle ja työntteettäjälle.

Varsinkin eläkeläiset muodostavat kasvavan joukon sivutoimisista yrittäjistä, mikä monipuolistaa yrittäjyyden kuvaa. Lähivuosina eläkkeelle siirtyy suuri määrä henkilöitä, jotka eivät haluaisi vetäytyä kokonaan työmarkkinoilta vaan haluavat jatkaa työtekoa yrittäjänä joustavalla tavalla. Heille yrittäjyys voisi tarjota pehmeän laskun työelämästä vanhuuseläkkeelle. Eläkeläisyrittäjillä on määrättyjä etuja, jotka pienentävät yritystoimintaan liittyviä riskejä. Yritystoiminnasta saadut tulot lisäävät verotettavien tulojen progressiota, mutta eivät vähennä eläkettä.²⁷

27 Vanhuuseläkkeellä olevien yrittäjien ei tarvitse maksaa yrittäjäeläkemaksuja, sillä vakuuttaminen on vapaaehtoista.

Myös palkkatyöstä työttömäksi jääneelle sivutoiminen yrittäjyys voisi tarjota nopean tien itsensä työllistämiseksi, joskin työttömäksi joutuneelle sivutoimisen yritystoiminnan jatkaminen voi muodostua hankalaksi. Seurauksena voi olla työttömyysturvaetuuden menettäminen, sillä työttömyysturvalla ei ole tarkoitus hävittää henkilön omasta yritystoiminnasta aiheutuneita riskejä. Toisin sivutoimisella yrittäjällä voi olla oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen, mutta kysymys sivutoimisesta ja päätoimisesta yrittäjyydestä ratkaistaan TE-toimistossa.

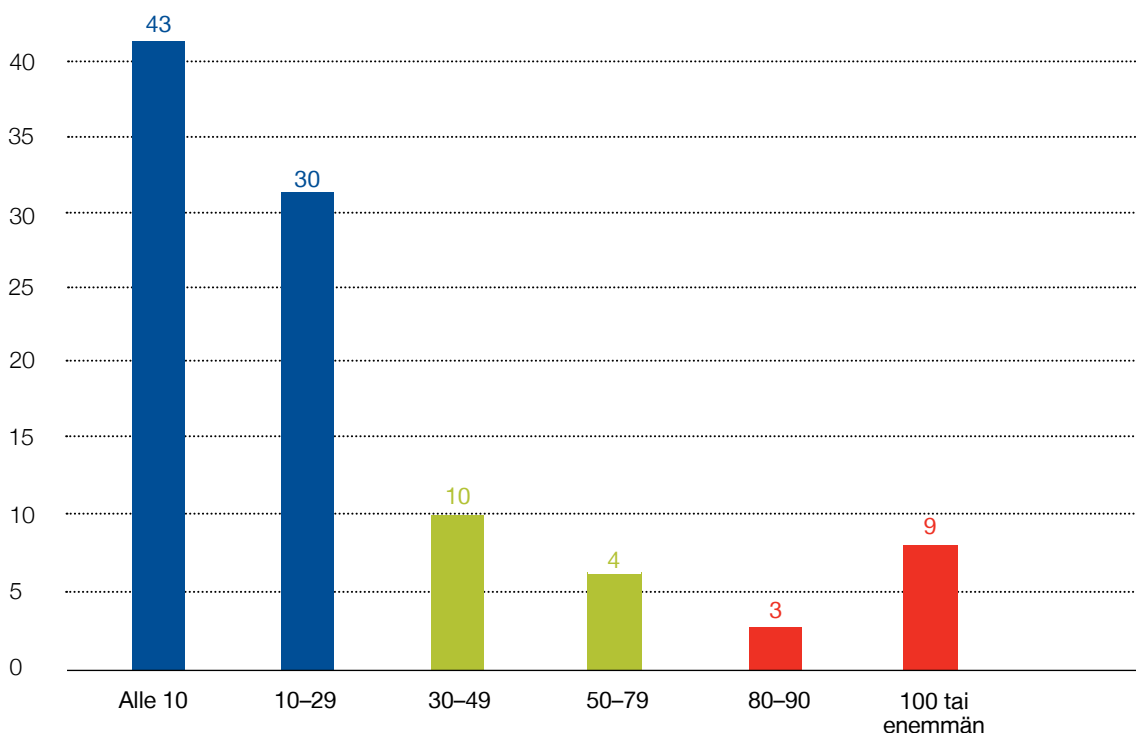
Työvoimahallinnon palveluja ja työttömyysturvaa on kehitetty viime vuosina siten, että palkkatyöstä työttömäksi joutuneen henkilön kanssa selvitetään mahdollisuudet työllistyä päätoimisesti myös tähänastisessa sivutoimisessa yritystoiminnassa, johon yrittäjällä on mahdollisuus saada starttirahaa.²⁸ Vaihtoehtoisesti työtön työnhakija voi aloittaa yritystoiminnan työttömyysaikana ja

saada soviteltua työttömyysrahaa neljältä ensimmäiseltä kuukaudelta. Tänä aikana työvoimaviranomaiset eivät myöskään arvioi yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta.

6.2 Asiakkaat ja toimeksiantojen määrä

Muotoilualan yrittäjien tärkeimmät asiakkaat löytyvät teollisuudesta. Teollisuudessa korostuu etenkin käsi- ja taideteollisuuden ja TEVANA-KE-teollisuuden merkitys. Jälkimmäinen koostuu tekstiilien, vaatteiden ja nahkatuotteiden (ml. jalkineet) valmistuksesta. Seuraavina tulevat huonekalu-, teknologia- ja rakennustuoteollisuus. Teknologiateollisuudessa kasvualana on terveysteknologian tuotteisiin liittyvä muotoilu. Maailmanlaajuisesti suuri pakkausteollisuus kuuluu potentiaalsiin asiakasryhmiin samoin kuin metsäteollisuuden uudet biotuotteet.

Kuvio 23. Toimeksiantojen määrä Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien yrityksissä 2017, prosenttia vastanneista

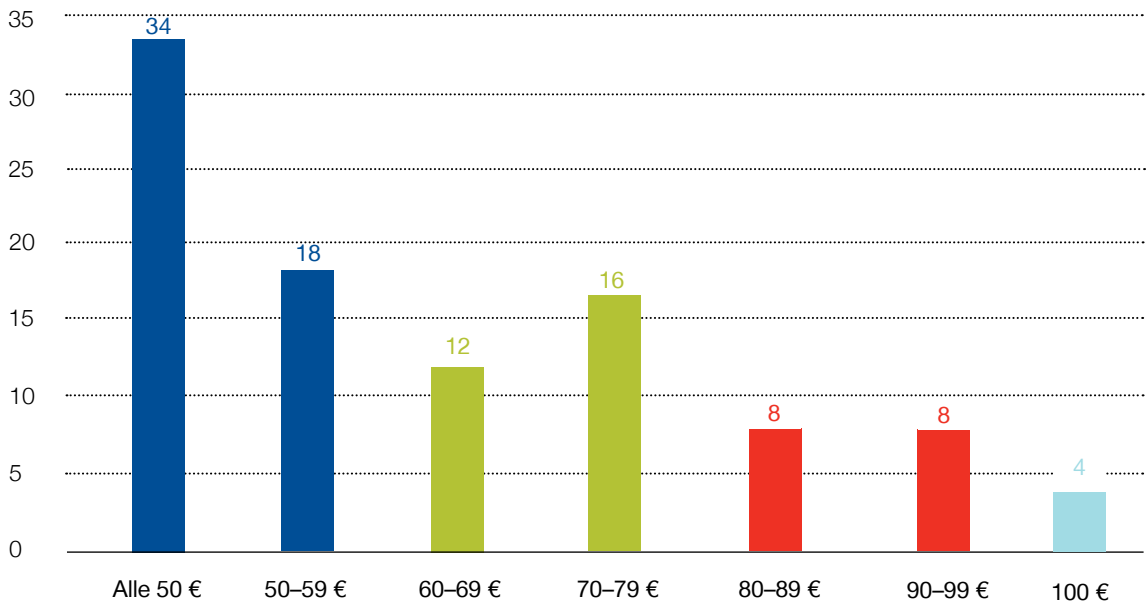

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

²⁸ Pääsääntöisesti kokonaan uutta yritystoimintaa ei voida aloittaa, ennen kuin starttirahatuki on myönnetty.

Kuvio 24. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien keskimääräinen työtuntilaskutus 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Metsäteollisuudessa bioteknologiaa soveltavia tuotteita voidaan tuottaa biokomposiiteista, eli yhdistämällä puukuitua muihin materiaaleihin. Tekstiiliteollisuuteen ollaan kehittämässä puusta tehtyjä tekstiilikuituja, joilla voidaan korvata puuvillaa tai polyesteriä. Mikrofiibrillitua sellua (nanoselluloosa) voidaan käyttää puolestaan pakkausmateriaalien pinnassa tiivinä kerroksena korvaamassa öljypohjaisia muovituotteita, tuomassa lujuutta paperin- tai kartonginvalmistukseen tai solujen kasvualustana ja siitä saadaan muokattua esineitä 3D-printtaamalla.

Teollisuuden jälkeen toiseksi suurin asiakkaiden päätoimiala koostuu osaamisintensivisistä liike-elämän palveluyrityksistä (pl. ICT), joihin muotoilualan KIBS-yritykset itsekkin kuuluvat. Tämä osoittaa, että muotoilualalla on oman toimialan sisäistä alihankintaa. Julkisyhteisöt ovat kolmanneksi tärkein asiakastoimiala. Julkisyhteisöihin voidaan rinnastaa eri koulutusasteita edustavat oppilaitokset. Julkisyhteisöjen puolelta myydään tila- ja sisustussuunnittelua, mutta tulevaisuudessa palvelumuotoilu voi olla merkittävä kasvuala.²⁹

Ornamon kyselyjen mukaan toimeksiantojen kokonaismäärä jäi 43 prosentilla yrittäjiä alle kymmeneen vuonna 2017. Noin 30 prosentilla toimeksiantojen määrä oli 10–30 ja vain runsaalla neljänneksellä se nousi vähintään 30 toimeksiantoon. Toimeksiantojen vähäisyys on merkki toiminnan pienimuotoisuudesta, sillä monien yritysten liikevaihto yltyä vain muutamaa kymmeneen tuhanteen euroon vuodessa. Tosin pelkkä toimeksiantojen määrä ei kerro työtehtävien (tilausten) laajuudesta ja euromääräisestä arvosta, mikä voi vaihdella yrityksittäin (Kuvio 23).

6.3 Yrittäjien palkkiotaso ja työaika

Yrittäjien tekemien työtuntien laskutushaarukka on laava. Sen suhteen yrittäjät voidaan jakaa kolmeen ryhmään: alle 50 euroa tunnista laskuttavat, 50–70 euroa tunnista laskuttavat ja yli 70 euroa tunnista laskuttavat (Kuvio 24). Alle 50 euroa tunnissa laskuttavien osuus oli yli kolmannes. Laskutustasoon vaikuttaa toimiala, suoritettavien tehtävien sisältö ja kulujen määrä. Alhaisella tuntikorvauksella toiminnan laskutettavuusaste muo-

²⁹ Muita tärkeitä yksittäisiä asiakastoimialoja ovat Ornamon kyselyjen mukaan tukku- ja vähittäiskauppa, kiinteistö- ja rakennusala, informaatio- ja tietopalveluala, opetus- ja tutkimusala sekä taidetapahtumat, tapahtuma- ja näyttelytuotanto.

dostuu korkeaksi, mikä voi merkitä pitkiä työpäiviä tai sitä, että toiminnan kehittämiseen ei jää varoja.

Yrittäjät nostavat suunnittelupalkkiot yrityksistään palkkana, yksityisottoina, osinkoina ja luontaisetuja yrityksen yritys muodosta riippuen. Vain yhtiömuotoisissa yrityksissä yrittäjät voivat nostaa palkkaa yrityksistään. Yrittäjät maksavat palkkaa itselleen osakeyhtiöissä, mitä täydentävät luontoisedut ja osingot. Palkanmaksu on mahdollista myös henkilöyhtiöissä (avoin ja kommandiittiyhtiö), joskin tulot nostetaan usein yksityisottoina. Toiminimiyrittäjät nostavat tulot vain yksityisottoina ja maksavat verohallinnolle tuloistaan ennakoveroja.

Suunnittelupalkkioiden lisäksi vuonna 2017 noin 18 prosenttia yrittäjistä ilmoitti saaneensa rojalitkorvauksia, joiden pohjana on tehtaan tai kaupan ulosmyyntihinta tai kaupan ulosmyyntihinta. Rojalititulojen määrä vaihtelee yrittäjittäin ja yrittäjäkohtaisesti vuosittain. Parhaimmillaan ne voivat nousta 200 000 euroon vuodessa, mutta monilla tulot jäävät korkeintaan muutama sataan tai tuhanteen euroon. Ornamon vuoden 2017 kyselyssä rojalitituloja ilmoittaneiden yrittäjien mediaani-

rojaltitulo oli 2 000 euroa, mutta keskiarvo nousi 29 000 euroon.

Yrittäjien keskimääräinen viikkotyöaika oli 39 työtuntia (mediaani) vuonna 2017, mutta työajat vaihtelevat. Enemmän kuin joka viides yrittäjä työskentelee alle 30 tuntia ja runsas viidennes yli 50 tuntia. Edellisessä on kysymys osa-aikayrittäjistä. Jälkimmäiset ovat hyvin pitkää työviikkoa tekeviä henkilöitä. Työtuntimäärät nousevat luonnollisesti korkealle silloin, jos viikonloput kuluvat työnteossa. Pitkistä työpäivistä ja -viikoista huolimatta useimmat yrittäjät pystyvät säätelemään joustavammin työ- ja vapaa-aikojaan kuin palkansaajat (Taulukko 11).

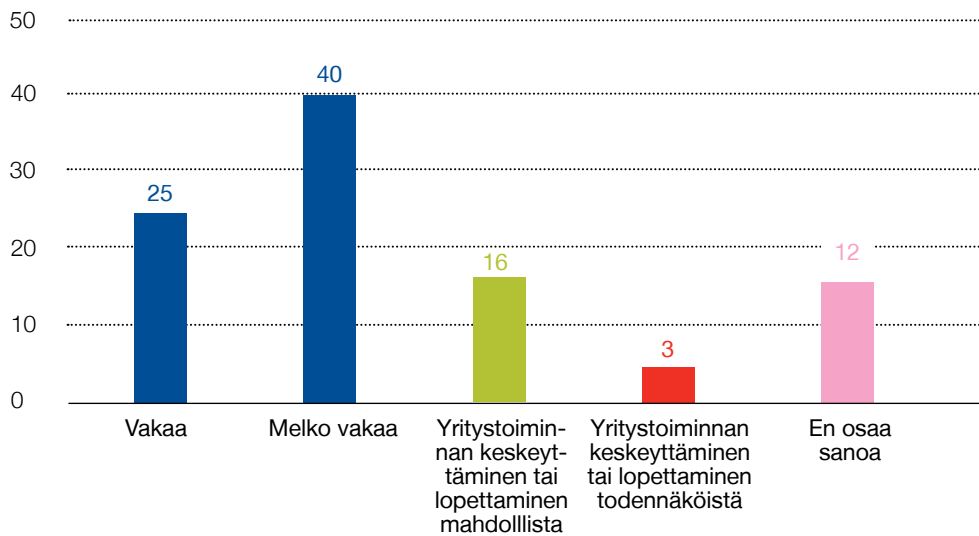
Kyselyn mukaan vuonna 2017 noin 65 prosenttia päätoimisista yrittäjistä koki, että yritystoiminta on vakaalla tai melko vakaalla pohjalla (Kuvio 25). Joka kuudennen mielestä toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen voi olla mahdollista. Toiminnan keskeyttämistä ja lopettamista piti todennäköisenä ainoastaan kolme prosenttia vastanneista. Edelliseen vuoteen verrattuna vakaalla pohjalla yritystoimintaansa pitävien osuus on lisääntynyt. Sen sijaan toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista suunnittelevien osuus on hieman vähentynyt.

Taulukko 11. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien keskimääräinen viikkotyöaika 2017, prosenttia vastanneista

	Yrittäjä, lkm	Yrittäjä, %
Alle 30 tuntia	21	22,3
30–39 tuntia	26	27,7
40–49 tuntia	27	28,7
50–59 tuntia	20	21,3
Yhteensä	94	100,0
Keskiarvo, tuntia	37,4	
Mediaani, tuntia	38,8	

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 25. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien näkemys työnsä varmuudesta lähitulevaisuudessa 2017, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Vaikka pääosa haluaa jatkaa yrittäjänä edelleen, vain 50 prosenttia on tyytyväinen toimentuloonsa. Heistäkin monet kertoivat työmäärän olevan kohtuuttoman palkkiotasoon verrattuna. Huomionarvoista oli kuitenkin se, että 50 prosenttia ei ollut lainkaan tyytyväinen palkkiotasoonsa. Synä ovat töiden vähyys ja palkkiotason pienuus, joka ei ole riittävä elämiseen ja mikä pakottaa sivutöiden tekemiseen (Taulukko 10). Joka kolmannella Ornamon kyselyyn vuonna 2017 vastanneista

yrittäjistä olikin sivutoiminen työsuhte tai heillä oli muuta yritystoimintaa.

Näiden yrittäjien asemaan liittyy toimentulosta johtuvaa epävarmuutta. Sellaisessa yrittäjyydessä ei ole mahdollisuutta voiton tavoitteluun tai yritystoiminnan kehittämiseen. Yrittäjän asema voi jäädä huonommaksi kuin vastaavia töitä tekevän vakituisessa työsuhteessa olevan palkansaajan asema. 📌

Taulukko 12. Ornamon kyselyyn vastanneiden yrittäjien tyytyväisyys toimentuloonsa 2017, prosenttia vastanneista

	Yrittäjä, lk	Yrittäjä, %
Kyllä täysin tyytyväinen	33	34,0
Kyllä, mutta työn määrä on kohtuuton palkkiotasoon nähden	15	15,5
Ei, töitä ei ole riittävästi	17	17,5
Ei palkkataso ei ole riittävä	22	22,7
Ei, joutuu tekemään muita töitä tullakseen toimeen	10	10,3
Yhteensä	97	100,0

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

---

7 Toiminta freelancerina ja taiteilajana

Vuoden 2017 työmarkkinakyselyyn vastanneista pari prosenttia oli verokortilla ilman yritysmuotoa toimivia päätoimisia freelancereita, mutta sivutoimiset freelancerit nostavat määrän 15 prosenttiin vastanneiden kokonaismäärästä. Freelancer-toimintaa harjoittavien tulot ovat yleensä hyvin pieniä. Pieniä tuloja selittävät töiden satunnaisuus ja vähäinen määrä sekä alhainen laskutustaso. Ne freelancerit, joiden toiminta on suurempaa, harjoittavat ammattiaan tavallisesti yritysmuotoisesti.

Päätoimisesti itsenäisinä taitelijoina toimivia oli myös vain pari prosenttia työmarkkinakyselyyn osallistuneista. Osa heistä kanavoi tulot ja menot toiminimen kautta, jolloin heidät olisi voitu rinnastaa yrittäjiin. Korkeasta koulutuksesta huolimatta taiteilijoiden tulot ovat pieniä ja toimeentulo-ongelmat suuria. Ongelmia voitaisiin pienentää valtio taiteilija-apurahojen tasoa nostamalla ja kunnollisilla näyttelypalkkiosopimuksilla, jotka takaisivat kuvataiteilijoille korvauksen museonäyttelyn eteen tehdystä työstä.

7.1 Freelancerit

Muotoilualan freelancerit³⁰ ovat ilman pysyvää työsuhdetta työskenteleviä henkilöitä, joilla voi olla samanaikaisesti yksi tai useampia työnantajia tai toimeksiantosuhteita. Toimeksiantosuhteet ovat freelancereille vapaasti valittavia. Näin ollen freelancerit eivät ole palkansaaajia, eikä heidän työnsä kasvata automaattisesti työttömyysturvan edellyttämää työssäoloehtoaa. Freelancerit hoitavat itse omat vapaaehtoiset tapaturmavakuutukset sekä lakisääteisen eläkevakuutuksen (YEL). Freelancerit sijoittuvat tavallaan palkansaaajan ja yrittäjän välimaastoon.

Freelancerin vaihtoehtoja on toimia verohallinnon ennakkoperintärekisteriin rekisteröitynä yksityisenä elinkeinonharjoittajana, perustaa yhtiömuotoinen yritys (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö tai osuuskunta), jolloin he voivat olla arvonlisäverollista toimintaa harjoittavia yrittäjiä arvonlisäverotusta koskevien säännösten mukaan. Freelancer voi toimia myös niin sanotulla freelancer-verokortilla, jossa olevaa pidätysprosenttia sovelletaan kaikkiin henkilön saamiin palkkioihin ja työkorvauksiin.³¹ Verotoimisto muokkaa verotusprosentin sopivalle tasolle.³²

Ornamon työmarkkinakyselyyn osallistui vain kuusi päätoimisesti ilman yritysmuotoa toimivaa freelanceria vuonna 2017. Pienen lukumääränsä vuoksi kaikkia freelancereita on käsitelty tässä raportissa käytännön syistä yhdessä yrittäjien kanssa. Päätoimisten freelancereiden lisäksi 45 päätoimista palkansaaajaa ja yhdeksän yrittäjää ilmoitti toimivansa sivutoimisesti freelancerina ilman yritysmuotoa, mikä nosti freelancerina toimineiden kokonaismäärän 60 henkilöön, eli 15 prosenttiin kaikista Ornamon kyselyyn vastanneista henkilöistä tammikuussa 2018.

Freelancerina toimimisesta saisi kattavamman kuvan, jos pää- ja sivutoimisia freelancereita tarkasteltaisiin yhdessä. Ornamon aiempina vuosina tekemien kyselyjen mukaan näyttää kuitenkin siltä, että ilman yritysmuotoa toimivien freelancereiden toiminta on usein epävarmaa ja tulot pieniä. Pieniä tuloja selittävät töiden vähäinen määrä ja satunnaisuus. Useimmilla freelancereilla on ollut alle kymmenen toimeksiantoa vuodessa ja tulot olivat jääneet alle 20 000 euroon. Ne, joiden toiminta on vakiintuneempaa, harjoittavat ammatiaan yritysmuotoisesti.

7.2 Toiminta taiteilijana

Taiteilijalle ei ole yksiselitteistä määritelmää, sillä monilla taiteen aloilla on lukuisia luovaa toimintaa ammatikseen tai harrastuksena harjoitettavia henkilöitä, ja kenellä tahansa on oikeus tehdä taiteellista työtä ja kutsua tai olla kutsumatta itseään taiteilijaksi. Nykyisin taiteilijanimitystä käytetään kuvataiteilijan lisäksi myös musiikin, kirjallisuuden, teatterin, tanssitaiteen ja sirkustaiteen harjoittajista. Muotoilualalla myös arkkitehdit, graafiset suunnittelijat tai käsityöläiset on rinnastettu joskus taiteilijoiksi.

Ammattimaisen taiteilijatoiminnan ja taiteen harrastamisen välille on haluttu kuitenkin vetää rajoja, sillä taiteilijalta on edellytetty taidealan ammattikoulutusta ja taidejärjestöjen jäsenyyttä. Esimerkiksi kuvataiteilijat ovat määritelleet taiteilijan ammatin erikoistuneeksi asiantuntija-ammattiksi, johon tarvitaan pitkää koulutusta ja kokemuksen kautta hankittua taitoa eikä niinkään myötäsyttyisiä kykyjä tai lahjakkuutta edellyttävää kutsumusta. Lisäksi taiteilijan vaatimuksena on vahva ilmaisemisen halu, mihin markkinoiden vaateet eivät saisi päästä vaikuttamaan.^{33,34}

30 Sana freelancer on lainattu englannista, jossa se tarkoitti alun perin keskiaikaista palkkasotilasta.

31 Freelancerverokortilla toimivia kutsutaan myös ei-arvonlisäverovelvollisiksi freelancereiksi. Yritysmuotoisesti toimivat rinnastetaan lähinnä muihin yrittäjiin.

32 Freelancer-verokortti eroaa tavallisesta palkansaaajan verokortista siten, että siinä on yksi ja sama ennakonpidätysprosentti, jonka mukaan veroa pidätetään kaikista ansiotuloista.

33 Ks. Karttunen, Sari: "Kun lumipallo lähtee pyörimään". Nuorten kuvataiteilijoiden kansainvälistyminen 2000-luvun alussa. Taiteen keskustoimikunta. Tutkimusyksikön julkaisu nro 36. Taiteen keskustoimikunta, Helsinki.

34 Määritelmä on jossain määrin ristiriidassa sen kanssa, että menneen ajan mestarit eivät ole opiskelleet taidealan oppilaitoksissa, vaan he oppivat työnsä osin oman aikansa taiteilijoita jäljittelemällä, oppipoikina ja vuorovaikutuksessa muiden taiteilijoiden kanssa. Myös monet kuuluisat mestariteokset ovat syntyneet tilaustöinä hallitsijoille, kirkolle tai varakkaille aatelisille, papistolle ja porvareille.

Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselyssä vain yhdeksän henkilöä määritteli itsensä ensisijaisesti päätoimiseksi taiteilijoiksi.³⁵ Heistä kuusi harjoitti toimintaansa toiminimellä, joten heidät olisi voinut rinnastaa periaatteessa yrittäjiksi. Toisaalta monet muutkaan muotoilualan itsensä työllistäjät eivät miellä itseään mielellään yrittäjiksi, vaan lähinnä vapaiksi taiteilijoiksi. Heille esimerkiksi yritysmuotoinen toiminta on käytännön sanelema keino kanavoida luovaan toimintaan liittyvät tulot ja menot. Jotkut taiteilijat toimivat myös sivutoimisina palkansaajina.³⁶

Kyselyyn vastanneiden pienen määrän takia taiteilijoita käsitellään tässä yhteydessä varsin lyhyesti. Taiteilijoiden toiminnasta löytyy enemmän tilastotietoja Ornamon vuoden 2014 työllisyyskatsauksessa. Silloin taiteilijoita koskevaan tarkasteluun sisältyi myös Suomen Kuvanveistäjäliitto ry:n jäseniä. Tämä nosti kyselyyn vastanneiden päätoimisten taiteilijoiden määrän noin 60 henkilöön, eli kolmeentoista prosenttiin kaikista vuoden 2014 kyselyyn vastanneista, mikä mahdollisti paremmin taiteilijoiden profilia koskevan yksityiskohtaisemman tarkastelun.

Taiteilijoiden ansiotasot

Korkeasta muodollisesta koulutuksestaan huolimatta taiteilijoiden kuukausiansiot ovat vaatimattomia. Ornamon kyselyn mukaan keskiarvo oli joulukuussa 2017 vajaat 1 700 euroa ja mediaani 2 000 euroa.³⁷ Ansiot ovat pysyneet suurin piirtein edellisten vuosien tasolla. Lähes kaikilla kyselyyn vastanneista apurahat olivat tärkein toimeentulon lähde. Vain yhdellä kaikilla tulot muodostuivat taiteellisesta toiminnasta. Osa taiteilijoista paikkaa toimeentuloonsa syntyviä aukkoja esimerkiksi opetustehtävillä ja tutkimustöillä. Varsinkin opetustyöt ovat taiteilijoille tärkeitä.

Pääosa taiteilijoista piti työmäärää kohtuuttomana suhteessa tuloihin tai palkkiotasoa riittä-

mättömänä elämiseen. Taiteilijat haluaisivat tietysti keskittyä aiempaa enemmän varsinaiseen taiteelliseen työhönsä ja vähentää muun työn osuutta selvästi. He joutuvat kuitenkin tekemään myös apurahakausien aikana entistä enemmän muita töitä sen sijaan, että keskittyisivät siihen työhön, johon apurahat on alun perin tarkoitettu.

Käytännössä valtion taiteilija-apurahojen ostovoima on heikentynyt tasaisesti vuosien mittaan ja niiden taso on jäänyt jälkeen yksityisten säätiöiden myöntämien työskentelyapurahojen tasosta. Säätiöt ovat todenneet valtion taiteilija-apurahojen nykytason riittämättömäksi, ja ne ovat itsenäisesti nostaneet myöntämiensä elinkustannusapurahojensa tasoa. Tämän tuloksena osasta säätiöiden myöntämistä elinkustannusapurahoista maksetaan veroa, sillä valtion taiteilija-apurahojen taso määrittää myös yksityisten säätiöiden myöntämien apurahojen verovapaan määrän.³⁸

Julkisen apurahapohjaisen rahoituksen nosto riittävälle tasolle voi olla kuitenkin haastava tehtävä, eikä myöskään tekijäoikeustulojen lisääminen ole helppoa. Lisäksi taiteilijoiden taloudellista tilannetta on heikentänyt näyttelymyynnin vaihteleva kehitys, joka on muutoinkin vain harvoin taloudellisesti kannattavaa.³⁹ Kyselyjen mukaan taiteilijat ovat kokeneet näyttelyihin (museot, galleriat ja yksityisnäyttelyt) osallistumisen joka tapauksessa tärkeäksi tavaksi saada teoksille näkyvyyttä, vaikka näyttelytoiminta olisi jäänyt taloudellisesti kannattamattomaksi.

Näyttelytoiminta voisi olla taiteilijoille mielekkäämpää, jos osallistumisesta saataisiin paremmin kulukorvauksia. Ornamo ja Suomen Taiteilijaseura STS on ajanut maahamme näyttelypalkkiosopimuksia koskevaa järjestelmää. Näyttelypalkkiosopimus on sopimus, joka velvoittaa näyttelyjärjestäjän (museon, yms.) maksamaan taiteilijalle korvauksen näyttelyn eteen tehdyistä

35 He toimivat lähinnä tekstiilin, keramiikan ja kuvaveiston piirissä.

36 Vastaavasti palkansaajien keskuudessa on henkilöitä, jotka voivat luokitella itsensä sivutoimiseksi taiteilijoiksi.

37 Taiteilijoiden tulot koostuvat tekijänoikeustuloista, palkoista, teosmyynnistä ja apurahoista. Apurahat ovat tärkeitä etenkin kuvataiteilijoille.

38 Ks. Suomen Taiteilijaseura (www.artist.fi)

39 Julkisten taidemuseoiden tulisi osallistua näyttelyjen kuluihin, sillä asiantuntijoiden mukaan joskus on korvattu vain teoksen valmistuskustannuksia (tuotantokulut), maksettu taiteilijapalkkioita ja korvauksia museonäyttelyn oheishjelmaan osallistumisesta. Museonäyttelyn rakentamisesta ja purusta ei ole maksettu korvauksia juuri koskaan.

---

työtunneista, kuten näyttelyn suunnittelusta, rakentamisesta, teoskuljetuksista ja oheistapahtumiin osallistumisesta. Lisäksi sopimuksessa määriteltäisiin näyttelyyn liittyvät vastuukysymykset.

Asiaa on perusteltu sillä, että näyttelyjen pitäminen on kuvataiteilijan työtä. Monissa muissa maissa, kuten Ruotsissa on jo julkaistu valtakunnallisia tai alueellisia suosituksia näyttelypalkkioista tai taiteilijan työtunneista maksettavista palkkioista. Näyttelypalkkiosopimus ei korvasi nykyisiä taidenäyttelyistä maksettavia tekijänoikeuskorvauksia, joita taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry hallinnoi. Tekijänoikeuskorvaukset maksettaisiin kuten ennenkin. Näyttelykorvaukset eivät ole myöskään taiteilija-apurahoja, jotka on tarkoitettu teosten luomiseen.

Muun muassa Suomen Taiteilijaseura ja Ornamo ovat pyrkineet edistämään myös taiteen prosenttiperiaatteen käyttöönottoa. Prosenttiperiaate tarkoittaa sitä, että tietty osuus rakentamisbudjetista käytetään kohteessa taiteen hankintaan tai taiteelliseen suunnitteluun. Prosenttiperiaate voi toteutua kunnan kaavoitus- tai rahoituspäätöksenä, ja se voidaan asettaa tontinluovutuksen ehdoksi. Prosenttiperiaate soveltuu talojen uudisrakentamiseen, peruskorjauksiin ja täydennysrakentamiseen piha-alueisiin, puistoihin, teihin ja katuihin ja muuhun infrarakentamiseen. 📍

8 Erityisteema

Työelämän kysymyksiä

8.1 Työelämän tavoitteet ja niiden toteutuminen

Työskentely-ympäristö ja työelämän laatu heijastuvat olennaisesti yksilöiden hyvinvointiin ja työtehokkuuteen. Tutkimusten mukaan työelämän laatuun vaikuttavat kolme seikkaa, jotka ovat fyysinen ja henkinen turvallisuus, yhteistyö ja identiteetti sekä tavoitteet ja luovuus. Fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että henkilön työtä arvostetaan, häntä kohdellaan oikeudenmukaisesti ja asiallisesti eikä työpaikalla esiinny työpaikkakiusaamista. Turvallisuuden tunnetta lisää se, että työn määrä on kohtuullinen, vakaa, ja että palkalla tulee toimeen.

Yhteistyö ja identiteetti tarkoittavat työpaikan yleistä ilmapiiriä ja yhteishenkeä, joka yhdistää työntekijät ja parantaa yhteistyökykyä. Huono yhteishenki on tyypillinen merkki huonosta työelämän laadusta. Tavoitteilla ja luovuudella ymmärretään puolestaan sitä, että henkilöillä on työelämässään omia tavoitteita ja päämääriä, kuten edetä ja kehittyä asiantuntijana tai päästä esimiestehtäviin. Myös riittävien ja uusien haasteiden ja tavoitteiden asettaminen, sekä hyvistä suorituksista palkitseminen lisää motivaatiota ja tyytyväisyyttä työelämässä.

Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualalla työskenteleville henkilöille (palkansaajat, yrittäjät, taiteilijat) keskeisiä työelämän tavoitteita on, että työ on mielenkiintoista, työhön voi vaikuttaa ja työssä on mahdollista kehittyä. Nämä tavoitteet olivat erittäin tärkeitä yli 70 prosentille vastanneista. Yli 50 prosenttia toteusi, että myös työn arvostus sekä työn ja vapaa-ajan välinen tasapainoinen suhde on työelämässä erittäin tärkeää. Edelliseen liittyy työn kohtuullinen määrä, minkä lisäksi toimeentulon varmuus on monelle erittäin tärkeää (Kuvio 26).

Keskeisiä työelämälle asetettuja toiveita ja tavoitteita voidaan tarkastella myös saldolukuina. Saldoluku saadaan, kun työelämän tavoitteita tär-

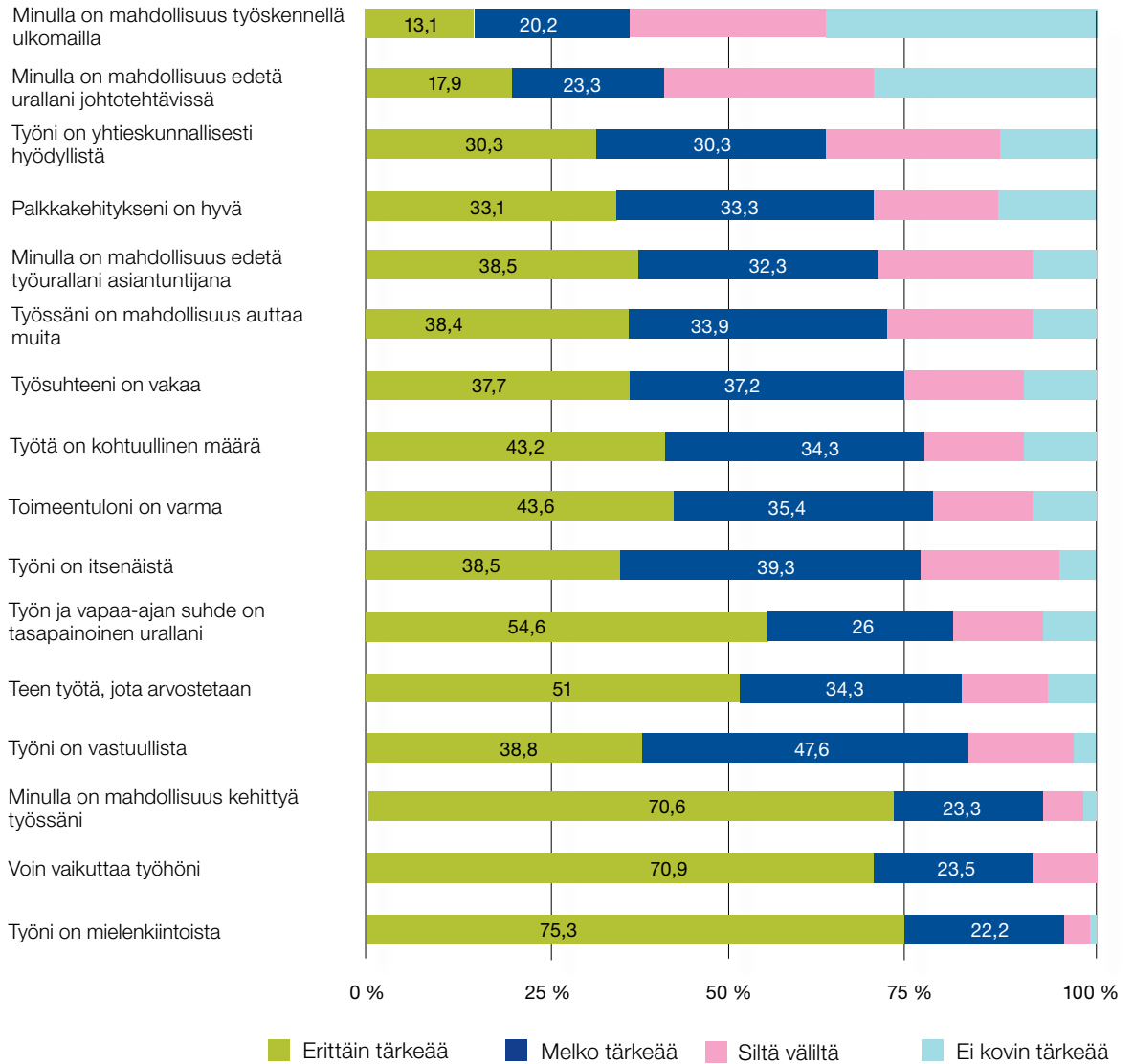
keinä pitävien prosenttiosuudesta vähennetään niitä vähemmän tärkeinä pitävien prosenttiosuus. Tällä tavoin tarkasteltuna saldoluku on negatiivinen vain siltä osin, kun kysymys on ulkomailla työskentelystä. Pääseminen esi- ja johtotehtäviin ei myöskään kuulu kaikkien haaveisiin. Osalle työmarkkinakyselyyn vastanneista hyvä palkkakehitys ei ole keskeinen tavoite (Taulukko 13).

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Työmarkkinakyselystä ilmenee, että keskeiset työelämälle asetetut tavoitteet, kuten työn mielenkiintoisuus, mahdollisuus kehittyä työssä, työn itsenäisyys, mahdollisuus vaikuttaa työhön ja työn vastuullisuus ovat toteutuneet. Sitä vastoin hyvä palkkakehitys, toimeentulon varmuus, vakaa työsuhte, kohtuullinen työmäärä ja mahdollisuus edetä asiantuntijana eivät ole välttämättä onnistuneet kaikkien osalta odotetulla tavalla (Kuvio 27 ja Taulukko 14). Valtaosa työmarkkinakyselyyn vastanneista on silti varsin tyytyväinen työelämäänsä kokonaisuutena (Kuvio 28)

Kuvio 26. Muotoilualalla työskentelevien näkemykset keskeisistä työelämän tavoitteistaan, prosenttia vastanneista

---

Taulukko 13. Muotoilualalla työskentelevien näkemykset keskeisistä työelämän tavoitteistaan, saldoluvut

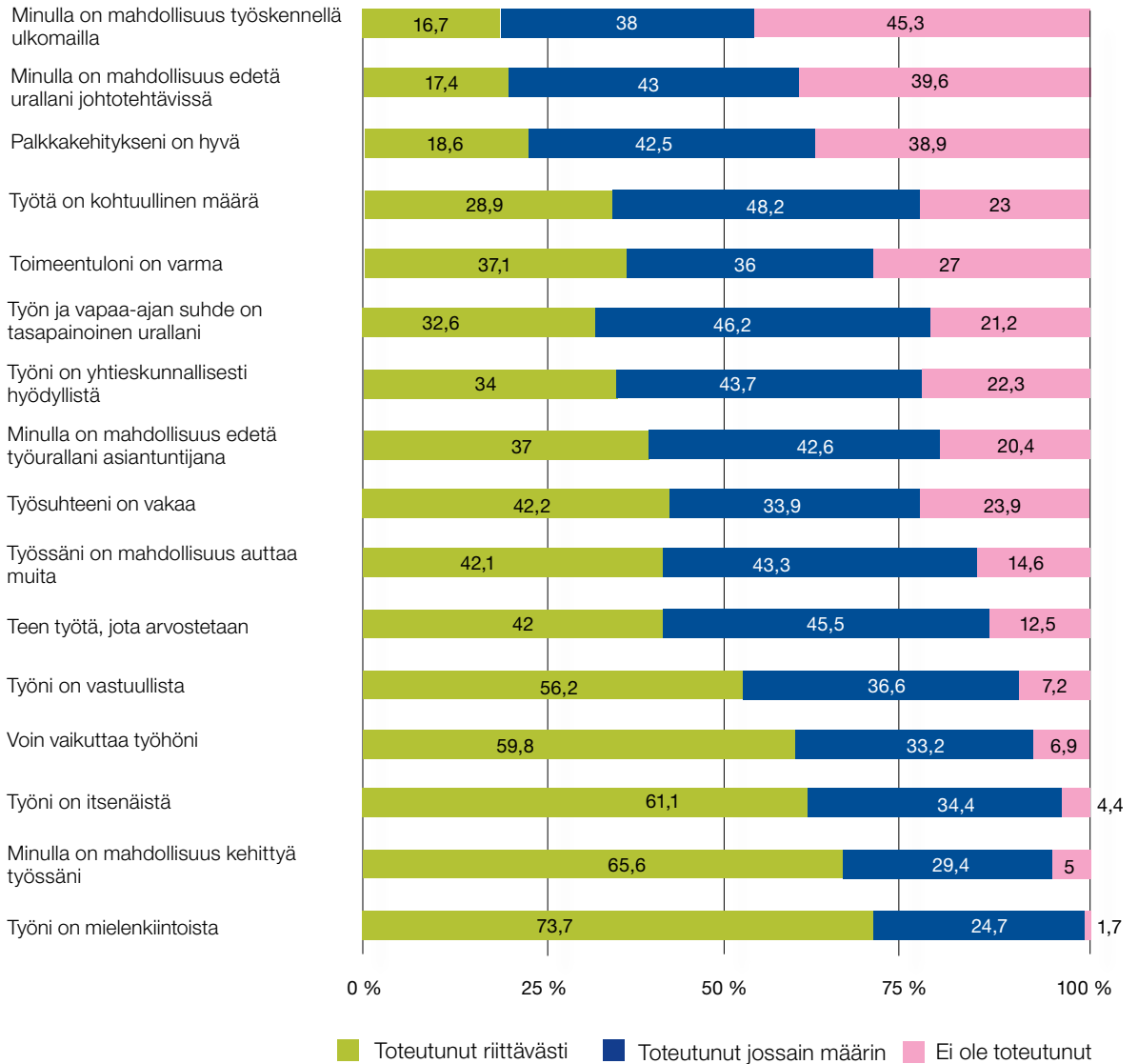

	Saldoluvut %
Työni on mielenkiintoista	97,0
Voin vaikuttaa työhöni	94,2
Minulla on mahdollisuus kehittyä työssäni	92,5
Työni on vastuullista	84,2
Teen työtä, jota arvostetaan	81,2
Työn ja vapaa-ajan suhde on tasapainoinen urallani	75,6
Työni on itsenäistä	74,5
Toimeentuloni on varmaa	73,7
Työtä on kohtuullinen määrä	70,4
Työsuhteeni on vakaa	67,9
Työssäni on mahdollisuus auttaa muita	66,4
Minulla on mahdollisuus edetä työurallani asiantuntijana	64,0
Palkkakehitykseni on hyvä	54,6
Työni on yhteiskunnallisesti hyödyllistä	46,8
Minulla on mahdollisuus edetä urallani johtotehtävissä	11,6
Minulla on mahdollisuus työskennellä ulkomailla	-4,6

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 27. Työelämän tavoitteiden toteutuminen muotoilualalla työskentelevien osalta, prosenttia vastanneista

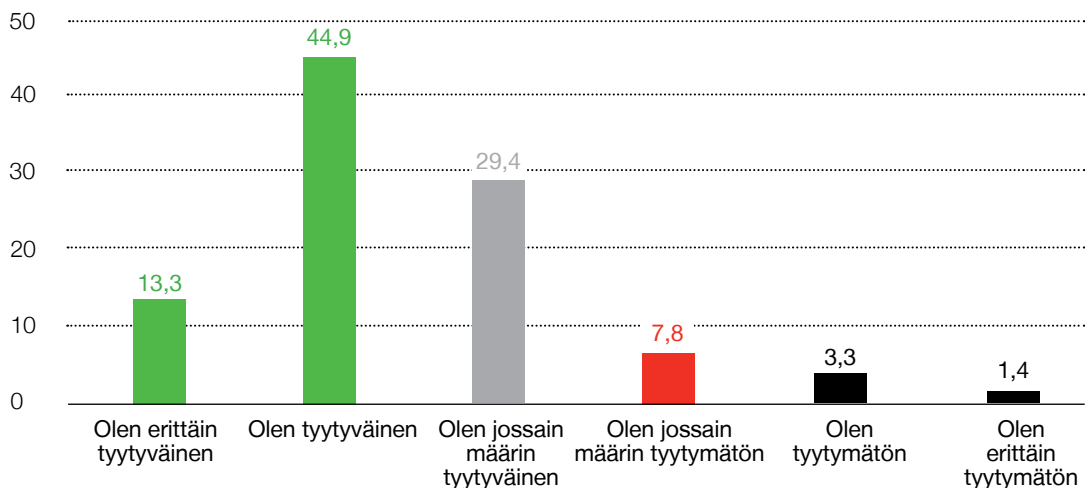
Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Taulukko 14. Työelämän tavoitteiden toteutuminen muotoilualalla työskentelevien osalta, saldoluviut

	Saldoluviut %
Työni on mielenkiintoista	72,0
Minulla on mahdollisuus kehittyä työssäni	60,6
Työni on itsenäistä	56,7
Voin vaikuttaa työhöni	52,9
Työni on vastuullista	49,0
Teen työtä, jota arvostetaan	29,5
Työssäni on mahdollisuus auttaa muita	27,5
Työsuhteeni on vakaa	18,4
Minulla on mahdollisuus edetä työurallani asiantuntijana	16,6
Työni on yhteiskunnallisesti hyödyllistä	11,7
Työn ja vapaa-ajan suhde on tasapainoinen urallani	11,3
Toimeentuloni on varma	10,1
Työtä on kohtuullinen määrä	5,9
Palkkakehitykseni on hyvä	-20,4
Minulla on mahdollisuus edetä urallani johtotehtävissä	-22,2
Minulla on mahdollisuus työskennellä ulkomailla	-28,6

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 28. Muotoilijoiden tyytyväisyys työelämään kokonaisuutena, prosenttia vastanneista

8.2 Tärkeitä työelämätaidot

Yleistaidot

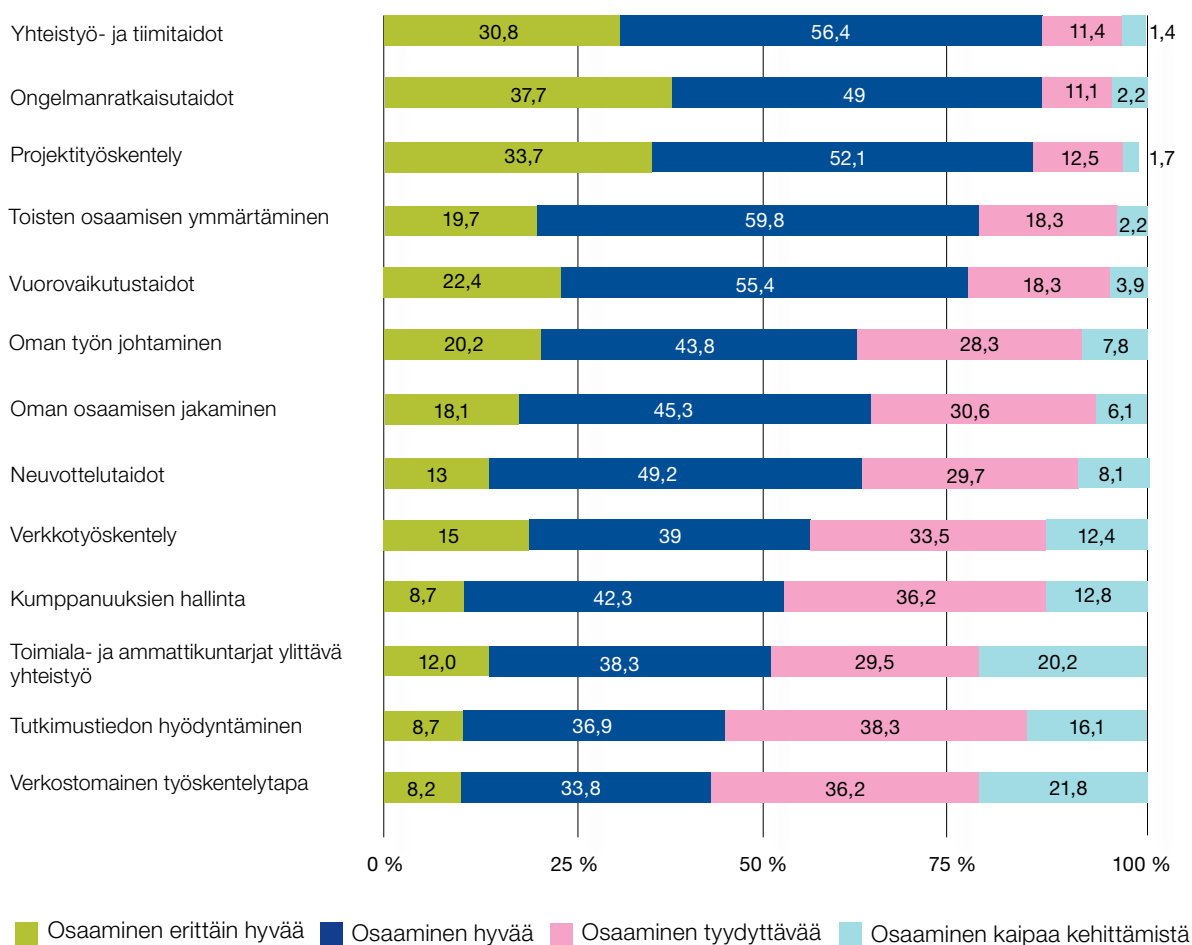
Työtehtävän suorittamiseksi tarvitaan osaamista, jota hankitaan koulutuksella, työkokemuksen kautta ja työkollegojen kautta. Koulutuksella saatu ammattitaito tai tekninen osaaminen eivät pelkästään riitä, vaan työelämässä pärjäämiseen tarvitaan muitakin taitoja. Niitä ovat vuorovaikutustaito, itsetuntemus, tunneälykyys ja empatia, kyky tunnistaa ja kehittää omaa osaamista, verkostoitumiskyky, muutosjoustavuus, yhteistyökyky, kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa sekä kriittinen ajattelu ja luovuus.

Digitaalinen murros ja sen myötä etenevä teknologian kehitys (robotiikka, keinoäly) johtavat

osaltaan vähitellen siihen, että koneet tekevät rutiinityöt tehokkaammin ja nopeammin kuin ihmiset. Muotoilualalla esimerkiksi fyysisten tuotteiden muotoiluun tai palvelumuotoiluun liittyy rutiinitehtäviä, tiedonhakua, laskelmien tekoa, simulointeja ja muita tukitoimintoja, joita tekoäly voi tehdä. Sitä vastoin ihmistyössä korostuvat ongelmien ratkaisutaidot, kyky hallita ja hahmottaa kokonaisuuksia, organisointikyky sekä vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot.

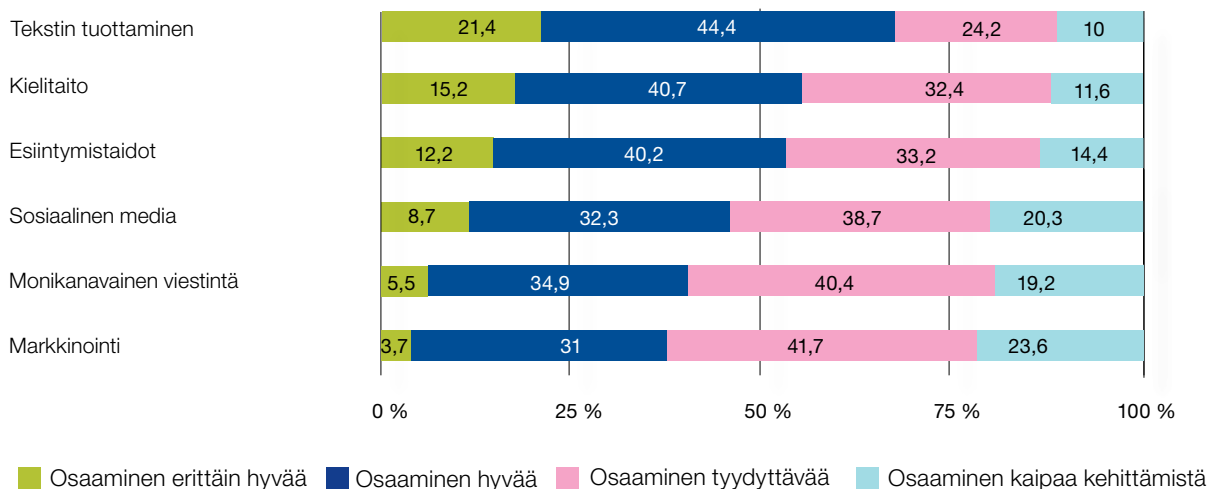
Yleisten työelämätaitojen merkitys kasvaa muutoinkin koko ajan. Työelämässä mukana olevilla tulisi olla kyky oppia uutta ja kehittää itseään pitääkseen osaamisensa ajan tasalla kehityksen virrassa. Jokaisen olisi tärkeä oppia hallitsemaan kiirettä, jos siihen on mahdollista vaikuttaa.

Kuvio 29. Muotoilualan ammattilaisten näkemykset omista työelämän yleistaidoistaan

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Kuvio 30. Muotoilualan ammattilaisten näkemykset omista viestintätaidoistaan

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Töissä voi kohdata ristiriitaitilanteita ja muutoksia, mutta samalla tulisi osata työntää omat ennakkoluulonsa syrjään ja kohdata eteen tulevat asiat avoimesti. Jokaisen pitää osata tehdä yhteistyötä, joustaa tarpeen mukaan ja työskennellä rakentavasti omassa työyhteisössään.

Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualan ammattilaiset pitävät omia yleisiä työelämätaitojaan sangen hyvinä. Erityisen korkealle nostettiin yhteistyö- ja tiimitaidot, ongelmanratkaisutaidot ja projektityöskentelykyvyt. Työkollegojen osaamisen ymmärtäminen ja omat vuorovaikutustaidot koettiin myös hyväksi. Osa vastanneista kuitenkin katsoi, että verkkotyöskentely, toimiala- ja ammattikuntarajat ylittävä yhteistyö, olemassa olevan tutkimustiedon hyödyntäminen sekä verkostomainen työskentelytapa kaipaaisivat kehittämistä (Kuvio 29).

Muotoilualan ammattilaisten arviot työelämän yleistaidoistaan ovat tietysti subjektiivisia näkemyksiä, ja niiden luotettavuus riippuu yhdestä sinänsä tärkeästä yleistaidosta, jota kutsutaan itsetuntemukseksi. Hyvä itsetuntemus on erinomainen lähtökohta työelämässä, mutta tärkeä tekijä muussakin elämässä menestymiseen. Jos tietää omat vahvuudet ja heikkoudet, henkilö pystyy arvioimaan omaa asemaansa, voimavarojaan, osaamistaan ja ylipäätään itseään realistiselta

pohjalta, ja voi pyrkiä kehittämään ja kasvattamaan itseään haluamaansa suuntaan.

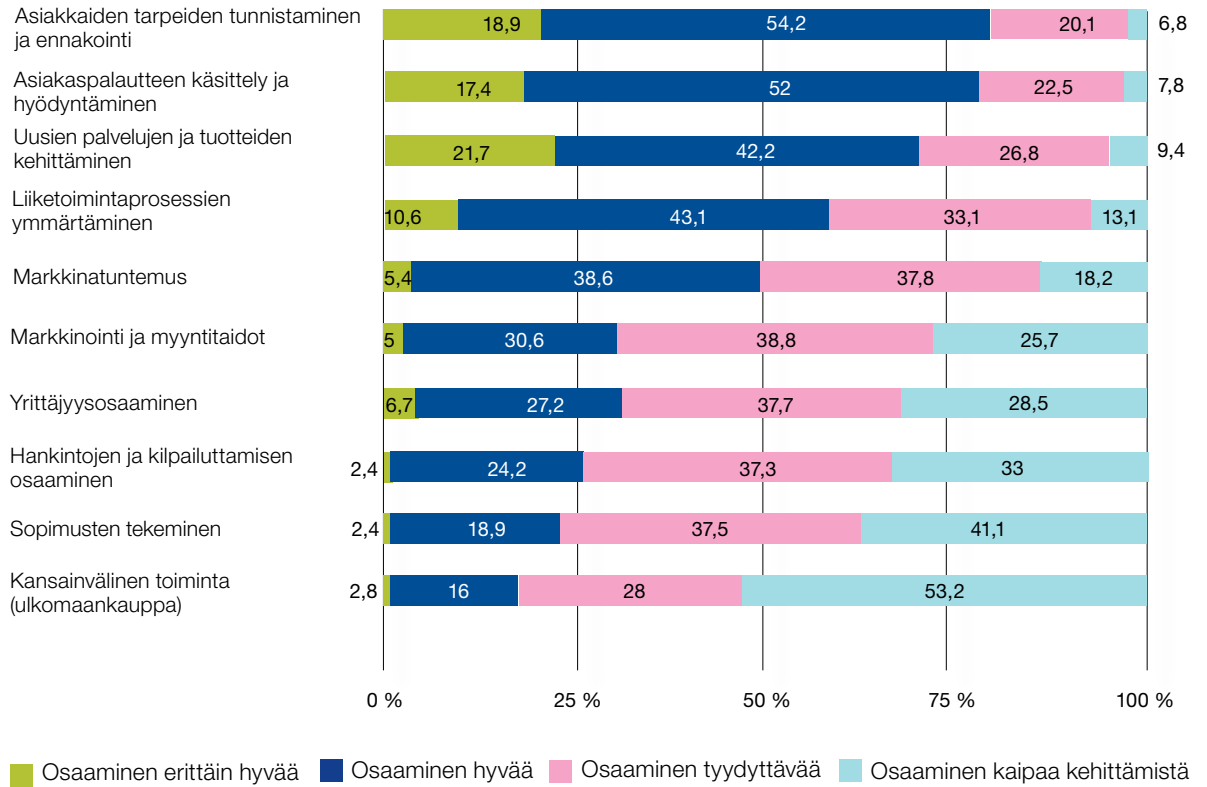
Viestintätaidot

Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselyssä tiedusteltiin myös muotoilualan osaajien näkemyksiä heidän omista viestintätaidoistaan, sillä media- ja kommunikaatiotaidot mukaan lukien riittävä kielitaito ovat tärkeitä työelämätaitoja ja tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Enemmistö piti viestintätaitojaan tyydyttävinä ja hyvinä, joskin vain vähemmistö katsoi niiden olevan erinomaisia. Noin 20–25 prosenttia ilmoitti, että osaaminen kaipaaisi kehittämistä varsinkin markkinoinnin, monikanavaisen viestinnän ja sosiaalisen median (SOME) käytön puolella (Kuvio 30).

Liiketoimintaosaaminen

Kolme neljäsosaa vuoden 2017 kyselyyn vastanneista työskenteli yksityisissä yrityksissä tai yrittäjinä, joten ainakin osa heistä voi tarvita työssään liiketoimintaosaamista. Yli 50 prosenttia vastanneista totesi, että heillä on hyvät valmiudet asiakkaiden tarpeiden tunnistamiseen ja ennakointiin, asiakaspalautteen käsittelyyn ja hyödyntämiseen, uusien palvelujen ja tuotteiden kehittämiseen sekä yrityksen liiketoimintaprosessien ymmärtämiseen. Kansainvälistymiseen, sopimusten tekoon ja hankintojen kilpailuttamiseen liittyvissä asioissa valmiudet olivat heikkomat (Kuvio 31).

Kuvio 31. Muotoilualan ammattilaisten näkemykset liiketoimintaosaamisestaan, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon työmarkkinakysely 2017 © ORNAMO RY

Yhteenveto

Muotoilualan työllisyysnäkymät ovat parantuneet, sillä 85 prosenttia alan palkansaajista piti työpaikkansa säilymistä täysin tai melko varmana. Lomautuksia ja irtisanomisia piti mahdollisina tai todennäköisinä enää alle kymmenen prosenttia. Tämä käy ilmi Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselystä, jossa selvitettiin liiton jäsenten työmarkkina-asemaa, ansiotuloja ja muita työelämän kysymyksiä.

Kyselyyn vastanneista muotoilualan palkansaajista 78 prosenttia työskenteli vakituksessa koko-aikatyössä ja 14 prosenttia määräaikaisessa koko-aikatyössä. Osa-aikatyösuhteessa oli vain kahdeksan prosenttia palkansaajista. Siten osa-aikatyöntekijöiden osuus on alalla pienempi ja kokotyöntekijöiden suurempi kuin maamme työllisessä työvoimassa keskimäärin.

Sivutoimet ovat muotoilualalla kuitenkin yleisiä, sillä 36 prosenttia palkansaajista työskenteli toisjaisesti toisen työnantajan palveluksessa, itsenäisenä yrittäjänä tai freelancerina. Sivutoimien rahallinen merkitys on silti pientä, sillä 80 prosentilla tulot sivutoimista ovat alle 10 prosenttia henkilön kokonaistuloista. Yrittäjillä sivutoimien taloudellinen merkitys on suurempi.

Palkat loivassa nousussa

Muotoilualan kuukausipalkat edustavat Suomessa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkansaajien keskiansiotasoa. Ornamon kyselyyn vastanneiden kokonaisansioiden keskiarvo oli noin 3 470 euroa ja mediaani 3 400 euroa kuukaudessa vuonna 2017. Keskipalkkojen kehitys pysähtyi vuosina 2014–15, mutta on kääntynyt kyselyjen mukaan loivaan nousuun vuodesta 2016 lukien.

Palkkojen korotukset ovat yleensä pieniä ja ne ovat syntyneet lähinnä yleiskorotusten kautta, johon voi liittyä yleiskorotuksen ylittävä työnantajakoh-

tainen korotus. Toiseksi yleisin tapa on henkilökohtainen korotus. Seuraavaksi eniten palkkaan vaikuttavat siirtyminen uuden työnantajan palvelukseen tai työn vaativuudessa tapahtunut muutos. Palkka alenee yleensä vain kriisitilanteessa.

Kaiken kaikkiaan työmarkkinakyselyyn vastanneista palkansaajista 47 prosenttia ansaitsi 2 500–3 500 euroa kuukaudessa vuonna 2017. Noin 30 prosenttia ansaitsi 3 500–4 500 euroa. Hyvään yli 4 500 euron kuukausipalkkaan ylsi 17 prosenttia vastanneista. Alle 2 500 kuukausiansiotasoon jäi 16 prosenttia vastanneista. Täysin tyytyväisiä palkkaansa oli 42 prosenttia palkansaajista

Pitkät työviikot johtuvat ylitöistä

Ylitöiden tekeminen on Suomessa yleistä julkisella ja yksityisellä alalla. Ornamon työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualan palkansaajista lähes joka toinen oli tehnyt ylitöitä marras–joulukuussa 2017 rahallista korvausta tai vapaa-aikaa vastaan. Korvausta ylitöitä oli tehnyt samanaikaisesti tai sen lisäksi viidennes kyselyihin vastanneista, joskin tämä osuus on pienentynyt edellisestä vuodesta.

Ylityöt ovat osittain yhteydessä siihen, että 80 prosenttia kyselyyn vastanneista oli tehnyt töitä varsinaisen työpaikan ulkopuolella kotona (tai työmatkalla), mutta osa ilmiöstä voi johtua etätyöskentelyn yleistymisestä. Vastanneista 57 prosenttia ilmoitti, että työpaikan ulkopuolella tehty työ lasketaan työaikakirjanpitoon. Sen sijaan kolmannes kertoi, että tehtyä työtä ei ole kirjattu työaikaan.

Ylitöiden runsasta määrää selittää osin se, että muotoilijat tekevät pidempää työviikkoa kuin palkansaajat keskimäärin. Ihanteellisissa olosuhteissa muotoilijat tekisivät noin 2–3 tuntia lyhyempää työviikkoa. Vähintään 41 tuntia viikossa työskentelevistä yli 90 prosenttia valitsisi mieluummin lyhy-

emmän työviikon. Tosin osa alle 36 tuntia viikossa työskentelevistä haluaisi enemmän työtunteja.

Osaamisen päivitys tärkeää

Ornamon kyselyyn vuonna 2017 vastanneista palkansaajista runsas kolme neljäsosaa kertoi, että nykyiset työtehtävät vastaavat erittäin tai melko hyvin heidän saamaansa koulutusta. Jatkuva osaamisen ylläpito ja päivitys on kuitenkin inhimillisen pääoman huoltoa ja kunnossapitoa, millä vahvistetaan osaamista nykyisissä työtehtävissä ja suuntaudutaan kokonaan uusille osaamisalueille.

Kyselyyn vastanneista lähes 60 prosenttia olikin osallistunut työnantajan kokonaan tai osittain kustantamaan ammatilliseen koulutukseen vuonna 2017. Keskimäärin koulutuspäiviä oli kolme (mediानी). Ammatillisen täydennyskoulutuksen puolella suosituimpia olivat ulkopuolisen järjestäjän pitämät kurssit sekä korkeakoulujen tai yliopistojen järjestämät täydennyskoulutukset.

Yrittäjät uskovat tulevaisuuteen

Vajaa neljännes Ornamon kyselyyn osallistuneista toimi päätoimisena yrittäjänä (ml. freelance-rit) vuonna 2017. Yrittäjien yleisin yritysmuoto on yksityinen toiminimi. Kaksi kolmasosaa oli yksinyrittäjiä. Heistäkin osa toimi yrittäjänä vain osa-aikaisesti. Ainoastaan 40 prosentissa yrityksissä liikevaihto ylitti 50 000 euroa, mikä työllistäisi vähintään yhden henkilön kokopäiväisesti.

Ornamon kyselyjen mukaan toimeksiantojen määrä jäi 43 prosentilla yrityksistä alle kymmeneen vuonna 2017. Noin 30 prosentilla toimeksiantojen määrä oli 10–30 ja vain runsaalla neljänneksellä se nousi vähintään 30 toimeksiantoon. Myös työtuntilaskutuksen haarukka on laeva: alle 50 euroa laskee 34 prosenttia, 50–69 euroa 30 prosenttia ja vähintään 70 euroa 36 prosenttia yrittäjistä.

Noin 65 prosenttia päätoimisista yrittäjistä koki, että yritystoiminta on vakaalla tai melko vakaalla pohjalla. Joka kuudennen mielestä toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen on mahdollista, mutta todennäköisenä asiaa piti vain kolme prosenttia kyselyyn vastanneista yrittäjistä. Siten vakaalla pohjalla toimintaansa pitävien osuus on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna.

Työtyytyväisyys hyvällä tasolla

Ornamon vuoden 2017 työmarkkinakyselyn mukaan muotoilualalla työskenteleville henkilöille (palkansaajat, yrittäjät, taiteilijat) keskeisiä työelämän tavoitteita on, että työ on mielenkiintoista,

työhön voi vaikuttaa ja työssä on mahdollista kehittyä. Nämä tavoitteet olivat erittäin tärkeitä yli 70 prosentille vastanneista. Useimpien henkilöiden osalta nämä tavoitteet ovat myös toteutuneet.

Sitä vastoin hyvä palkkakehitys, toimeentulon varmuus, vakaa työsuhde, kohtuullinen työmäärä ja mahdollisuus edetä asiantuntijana eivät ole välttämättä onnistuneet kaikkien osalta odotetulla tavalla. Tästä huolimatta valtaosa kyselyyn vastanneista on kuitenkin tyytyväinen työelämäänsä kokonaisuutena.

Työelämä edellyttää empatiakykyä

Muotoilualan ammattilaiset pitävät myös omia työelämätaitojaan sangen hyvinä. Erityisen korkealle nostettiin yhteistyö- ja tiimitaidot, ongelman ratkaisutaidot ja projektityöskentelykyvyt. Tosin verkkotyöskentely, toimiala- ja ammattikuntarajat ylittävä yhteistyö, tutkimustiedon hyödyntäminen sekä verkostomainen työskentelytapa kaipaivat joidenkin vastanneiden mielestä kehittämistä.

Keskeistä työelämässä pärjäämisessä ja menestymisessä on ennen kaikkea hyvä itsetuntemus. Se on tärkeä ominaisuus muussakin elämässä menestymiseen. Jos tietää omat vahvuudet ja heikkoudet, henkilö pystyy arvioimaan omaa asemaansa, voimavarojaan, osaamistaan ja ylipäätään itseään realistiselta pohjalta, ja voi pyrkiä kehittämään ja kasvattamaan itseään haluamaansa suuntaan. 🍎

Lähteet

Karttunen, Sari: "Kun lumipallo lähtee pyörimään". Nuorten kuvataiteilijoiden kansainvälistyminen 2000 -luvun alussa. Taiteen keskustoimikunta. Tutkimusyksikön julkaisuja nro 36. Taiteen keskustoimikunta, Helsinki 2009.

Kauhanen, Antti: Työn uusjako, Etlan raportti, Helsinki 2016. (www.etla.fi).

Konjunkturinstitutet (Sverige): Kansainväliset suhdannetilastot 2000-luvulta. (www.konj.se).

Lith Pekka: Yrityskatsaus 2017–18, Tilastollinen raportti Suomen yritysraenteesta, yrityskannan uudistumisesta ja vientiyrityksistä, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith, Helsinki 2018.

RensuJeff, Kaisa: Taiteilijan asema 2010, Taiteilijakunnan rakenne, työ ja tulonmuodostus, Taiteen edistämiskeskus, Helsinki 2014.

Ornamo: Suhdannotutkimukset 2015–2017. (www.ornamo.fi).

Ornamo: Työmarkkinatutkimukset 2013–2016.

Ornamo: Työmarkkinatutkimus 2017. (Ornamon jäsenkysely).

Suomen Taiteilijaseura: Hallitusohjelmatavoitteet ja kannanottoja 2015–18. (www.artist.fi)

Tilastokeskus: Työvoimatutkimuksen tilastot, palkkarakennetilastot, kansantalouden tilinpito, yritys- ja toimipaikkarekisteri (vuoteen 2012), alueellinen yritystoimintatilasto ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (vuodesta 2013). (www.stat.fi).

Tilastokeskus: Toimialaluokitus 2008, käsikirjoja 4, Helsinki 2008.

Työ- ja elinkeinoministeriö TEM, Finnvera Oyj ja Suomen Yrittäjät ry: Pk-yritysbarometrit vuodelta 2016. (www.tem.fi).

Työ- ja elinkeinoministeriö: Toimiala Online:n yritystilastot.

